

Rektor Johan Roos som han præsenterer sig i CBS' fotoarkiv.

CBS stiller ekstra kvalifikationskrav

Forskere skal have 'kontakt med business-samfundet', kræver CBS' nye rektor

CBS' ledelse har ad bagdøren smuglet et nyt ansættelseskrav ind ved ansættelse af professorer og lektorer, nemlig at de skal have businessrelevans: "CBS understreger kandidatens evne til at knytte produktiv kontakt med business-samfundet", som det uskyldigt fremgår af stillingsopslag.

Hermed har CBS-rektor tilføjet et ekstra ansættelseskrav ud over de standardkrav, som fremgår af universitetsloven (forskning, undervisning og formidling). Og hermed har rektor tilmed tilføjet et ikke-akademisk krav til lærernes kvalifikationer, og nogle vil sige, at det ikke hører hjemme på et universitet, men nærmere på en handelshøjskole.

Rektor har personligt tænkt sig at håndhæve det nye ansættelseskrav. Det afslører en helt konkret ansættelsesag, som gik helt galt.

Rektor kasserede verdenskendt professor

Et fagmiljø søgte i efteråret at rekruttere den verdenskendte økonomiske sociolog Richard Swedberg. Det kørte helt regelmæssigt efter de normale procedurer med opslag og faglige bedømmelser osv. Forskningsmiljøet så frem til at få en kapacitet. Og kandidaten blev af det fagkyndige miljø bedømt særdeles kvalificeret. Det kom derfor som en stor overraskelse for det faglige miljø, at Swedberg blev underkendt af rektor. Det skulle angiveligt være sket efter et telefoninterview med rektor selv – og på baggrund af ikke-faglige kriterier.

Rektor vil ikke interviewes om sagen. Han henviser til sin forskningsdekan, Allan Irwin, som forklarer, mens bedømmelsesudvalg tager sig af vurderingen

af de faglige kvalifikationer, så lægger ledelsen også vægt på, at personens profil og interesser passer ind i CBS' strategi 'Business in Society'. Og kandidaterne screenes i et interview med rektor.

Nyt ansættelseskrav: Business-orientering

Det lyder som om CBS' ledelse har indført et ekstra ansættelseskriterium 'business-orientering' ud over universitetslovens krav om forskning, undervisning og formidling?

"Vi ansætter de gode folk, hvor vi kan finde dem, men vi kan jo ikke tage dem alle, så det kræver hver gang en nærmere overvejelse! Og de skal selvfølgelig opfylde de formelle faglige krav, som følger med en universitetsansættelse. Men herudover er det også ledelsens holdning at de skal passe til CBS' overordnede strategi, og det skal ledelsen som sagt sikre bliver opfyldt", svarer forskningsdekanen.

Betyder det, at der ikke længere er plads til old-fashioned universitetsforskere/professorer, som ikke har CBS-strategiens tilgang - 'business in society' – tilgang til deres forskning?

"Selvfølgelig er der plads for scholars og teachers på et universitet som CBS; vi vil også forsvare højkvalitets-forskning og forskere inden for core-disciplinære områder. Det skal der være plads til, ja, men de skal samtidig fungere inden for strategikortet, så den kvalifikation indgår som sagt også som en faktor", slutter dekanen.

Baggrund s. 10:

OK: 'Løn for 37 timer 2
- men en reel arbejdsuge på 42-52 timer'.
MÅNEDENS LEDER

TEMA: UniLøvs-revision 3-7

Uni som marinet-teatre 3
Lovudkast: Ministeren vil diktere opgaver i udviklingskontrakten

Mere forskningsfrihed? 5
Spørgsmålet står åbent efter høringsvar på ministerens og Socialdemokraternes forslag til revision af Uni-Løven

Valgforskeren lur 8
Der er efterspørgsel efter analyser i valgåret 2011.
UNG KARRIERE

TEMA: Penkowa 12-18

Hun er uskyldig 12
- indtil Uredelighedsudvalget har talt om et år. FORSKERforum oplister sagens centrale spørgsmål

Fusk: Skyld og medskyld 18
Der er en tynd og utydelig linje mellem de skyldige, medskyldige og uskyldige, fortæller norsk forsker, som afslørede stor fusk-sag. ESSAY

Nedskæringer på humaniora 19
- klaret ved 'afværgeforanstaltninger

Nedskæringer på KU-LIFE 20
- klaret ved at nogle forskere blev tvunget ned i arbejdstid. Problematisk metode, siger DMs formand

Årets personaleleder 23
- deler fifs ud: Lær de ansatte at værne om deres tid

Bombe under aktindsigten 26
Journalister og jura-eksperter protesterer voldsomt mod lovforslag

Mødedogmer 28
Den akademiske mødekultur er 'overdemokratisk', mener mødeforsker

“ Det afvikler universitetet som en uafhængig institution, når en minister/ministerium kan pålægge konkrete opgaver. Det er meget indgribende i universitetets frie, indre liv. Jeg kan ikke komme på lignende politisk styring i andre vestlige lande
Hanne Foss Hansen

OK-krav: Styr på arbejdstiden

Overenskomstforhandlingerne er i gang. Målt på de første signaler fra de offentlige arbejdsgivere ser det sort ud for udsigterne til at få flere penge i lønningsposen. Lønvilklårene er allerede nu langt fra internationalt konkurrencedygtige, men alligevel må vi ansatte, med en forventet inflation på et par procent om året, nok se frem til en reallønsnedgang i den næste overenskomstperiode. Spørgsmålet lyder derfor: Så hvordan undgår vi, at købe katten i sækken? Arbejdsgiverne må altså byde på noget andet.

Regeringen har i de foregående år haft travlt med igen og igen at understrege, hvor vigtige universiteterne er for Danmarks fremtid. Universiteterne skal levere de nye, epokegørende forskningsresultater, som industrien skal leve af. Universiteterne skal uddanne vores unge til det højeste akademiske niveau, så de kan udfylde jobs i de højteknologiske virksomheder, som igen skal sikre at Danmark fortsat er et velfærdssamfund. Efter retorikken at dømmen står og falder hele Danmarks fremtid med, at vi har vel fungerende universiteter; og det er politikernes ambition, at danske universiteter skal være de bedste i verden!

Så må arbejdsvilkårene vel – alt andet lige – også være de bedste i verden, og det er de bestemt ikke i dag! Og med udsigt til reallønsfald, må der andre forbedringer på forhandlingsbordet.

Heldigvis har arbejdsgiverne meldt ud, at arbejdstid vil være et forhandlingstema blandt flere.

Arbejdsvilkårene har aldrig været mere stressende for universitetsforskere end nu. Politikerne opstiller vilkår, der har fået arbejdsgiverne til at individualisere det, der ellers skulle være et fælles ansvar: Den gode undervisning og den højtprofilerede forskning. Hvis undervisningen ikke fungerer, eller der ikke hentes tilstrækkelige eksterne forskningsmidler, så er det blevet den

enkeltes ansvar – med fyringstrusler hængende over hovedet – at gebærde sig i et fuldstændig ukontrolleret arbejdstidspres. Mens universitetsforskere får en løn baseret på en 37 timers arbejdsuge, så er der ingen øvre arbejdstid. Der er ikke indbygget overarbejdsbetaling, fordi

“Mens universitetsforskere får en løn baseret på en 37 timers arbejdsuge, så er der ingen øvre arbejdstid. Der er ikke indbygget overarbejdsbetaling, fordi universiteterne er undtaget fra statens merarbejdsregler

universiteterne er undtaget fra statens merarbejdsregler. Arbejdsgiverne argumenterer med, at vi ikke har tilstedeværelsespligt og derfor kan vores arbejdstid ikke kontrolleres.

Men undersøgelser fortæller også om normalarbejdstider på 45-52 timer for lektorer og professorer. Det siger sig selv, at det betyder gratisarbejde, som tilmed går ud over familielivet og helbredet.

Vi mener således, at der skal styr på arbejdstiden. Ikke sådan at forskerjobbet skal være et 9-16 job. Men det skal være muligt at have et normalt familieliv med tid til ægtefælle, børn og venner. Individualiseringen af ansvaret for forskningen og undervisningen må gøres til et fælles ansvar mellem universitetsledelse og forskerne.

Det skal således være muligt at lave aftaler om fordelingen af arbejdsopgaverne og vigtigst aftaler om, hvor meget arbejdstid, der skal bruges på de forskellige opgaver.

I de hidtidige overenskomster har stået, at universiteter og lign. er undtaget af de generelle overarbejdstidsbestemmelser, med mindre at ”merarbejdet er pålagt”, og at ”såvel merarbejds som det normale arbejdes omfang er kontrollabelt”.

Den sidste betingelse om det kontrollable har hidtil stået i vejen for, at der kan laves aftaler, som sikrer ordentlig tid til forskning inden for de 37 timer om ugen, som vi får løn for. Arbejdsgivernes argument har været, at man ikke kan kontrollere forskningstiden, og derfor kan det normale arbejdes omfang ikke kontrolleres. Og dermed kan det heller ikke kontrolleres, om man arbejder for meget.

Men den argumentation holder ikke: For det første har man i mange år lavet timeregnskab på forskningen på sektorforskningsinstitutioner af hensyn til institutionernes planlægning og regnskab. Og for det andet er undervisningen tidssat af hensyn til de studerende.

Det er ikke nødvendigvis universitetsfagforeningerne ønske, at forskningstiden skal kunne aftales, men det er et krav, at forskeres øvrige arbejdsopgaver omfattes af aftaler om tidsforbrug, sådan at der indenfor den arbejdstid, vi aflønnes for, også bliver tid til at udfolde sin forskningsfrihed og til at forske i emner efter eget valg.

Derfor er det et centralt krav fra vores side, at universiteternes undtagelse fra statens merarbejdsregler fjernes fra vores overenskomst. Og det er vigtigt, for det vil give lokal mulighed for at merarbejde faktisk aflønnes, hvorefter der i højere grad kan være balance mellem faktisk arbejdstid og – aflønning.

Uni som ministerens marionet-teatre

Voldsom rektorprotest mod lovudkast, som vil give ministeren ret til at diktere universiteterne konkrete opgaver i udviklingskontrakter

"Meget problematisk". "I modstrid med ånden i Uni-Loven". "En opgivelse af den institutionelle autonomi og gensidige symmetriske dialog, der var fundamentet for universitetslovsændringen i 2003". "Detailstyring".

Protesterne stammer ikke fra en venstreorienteret uni-fundamentalist, men såmænd fra rektorkollegiet. Det er en kommentar til, at regeringen i stor diskretion forsøge at smugle et nyt og meget stærkt politisk styringsredskab ind i universitetsloven. Det handler om en ny model for udviklingskontrakter. I Videnskabsministerens salgstale kaldes det en forenkling og en fokusering: Der skal være færre mål og målene skal individualiseres efter det enkelte universitet.

Styringsredskab

Men nedenunder salgstalen om mere autonomi gives ministeren / ministeriet nogle drastiske styringsredskaber, en statsstyring som kaldes "værktøjer til at nå politiske mål". I fremtiden skal ministeren kunne "**pålægge universitetet at opfylde konkrete mål. Udviklingskontrakterne skal omfatte mål for de aktiviteter og indsats, som tillægges særlig vægt**", lyder det i det høringsudkast, som ministeriet har sendt ud i en tretrinsskridt om revision af Uni-Loven. Udviklingskontrakterne skal herefter bestå af ministerens 3-5 "**pligtige mål**" og universitetets 3-5 "**selvvalgte mål**". De pligtige mål skal baseres på "**samfundsmæssige prioriteringer**", hvor lovudkastet som eksempel nævner flere i uddannelse. Men det kan også være krav om mere samarbejde med erhvervslivet eller om højprioritering af bestemte fagområder e.lign.

Og det er netop det aspekt, som rektorerne protesterer højlydt imod.

Stik imod Uni-Evalueringen 2009

Lovforslaget begrundes med Regeringens utilfredshed med de nuværende udviklingskontrakter, hvis "dialogbaseret" tilsyneladende ikke har været det ønskede styringsinstrument. Videnskabsministeren bruger også Uni-Evalueringen 2009 som argument for stramningen, men det forekommer absurd at evalueringens anbefaling af "deregulering" nu bruges til indførelse af endnu mere politisk styring.

Det undrer da også rektorkredsen, at evalueringens anbefaling af, at ministeriet "skal fastsætte de overordnede strategiske målsætninger" i ministerens lovudspil kan blive til, at ministeren skal kunne "fastsætte konkrete mål".

Uni-ekspert: Marionet-teatre

Uni-eksperter, professor Hanne Foss Hansen kalder forslaget meget drastisk og noget af det mest indgribende siden Uni-Lovens vedtagelse i 2003: "Dette styringsredskab er så indgribende, at det reducerer universiteterne til marionet-teatre, hvis ministeren og ministeriet bruger det intensivt. Det afvikler universitetet som en uafhængig institution, når en minister/ministerium kan pålægge konkrete opgaver. Det er meget indgribende i universitetets frie, indre liv. Jeg kan ikke komme på lignende politisk styring i andre vestlige lande".

"Selve indførelsen af styringsredskabet er udtryk for en stærk politisk intension. Det er stramning af et styringselement, som ligger i loven, men det er helt i modstrid med den forståelse af det, som kaldes 'en selvejende institution' med selvstyre. Nu er der ingen dialogfase, for ministeren kan uden videre diktere sine politiske mål. Der er ikke længere kontraktstyring, hvor den ene part kan sige nej til bestemte krav eller mål, enten fordi målet ligger udenfor det, universiteterne selv vurderer er universitetets forpligtigelse, eller fordi man ikke tror at man kan opfylde målet, eller fordi man ikke er enig i det som prioritering e.lign.", siger uni-eksperter.

Ministerielle diktater

Rektorkredsens formand Jens Oddershede er en besindig mand, der ikke bruger store ord som "marionet-teatre". Men han bruger dog relativt stærke ord i rektorernes afstandtagen til ministerens ret til at fastsætte konkrete mål. Og så protesteres der voldsomt mod, at diktateret er ensidigt: "Det forekommer *yderst problematisk, at der alene lægges op til at give universiteterne ret til at anmode om en ... kontraktophævelse*", hvis fx de økonomiske forudsætninger ændrer sig. En kontrakt har gensidighed, og det er der ikke her.

Det er bemærkelsesværdigt, at protesten stammer fra "hovedparten af universiteterne". Der er altså nogle, som ikke vil protestere. Det kunne være DTU-rector Pallesen, som ofte *pleaser* ministeriet, når ministeriet sender prøveballoner op, men det er alligevel tvivlsomt om han vil acceptere et så stort indgreb i DTUs autonomi, som pålæg vil være. Et andet tip kunne være den nye CBS-rector, som er meget liberal (fx hvad angår brugerbetaling) og gerne vil *please* såvel det politiske system som erhvervslivet.

Socialdemokraterne står bag lovudkastet

Socialdemokraterne har som forligspart nikked ja til at en minister kan stille konkrete krav, bekræfter **ordfører Rasmus Prehn**:

"Det har vi gjort fordi skatteyderne betaler til universiteterne og dermed har samfundet også retten til at opsætte pejlemærker for universiteternes aktiviteter. Det er en styrkelse af borgernes demokratiske indflydelse, når vi politikere som demokratiet repræsenterer kan være med til at stille krav. Det er bestemt ikke en afvikling af selvstyret, for de konkrete krav skal forhandles i dialog med universiteterne. Og vi forestiller os da også, at kravene også skal vendes i Folketingets forligskreds, så der politisk er konsensus om kravene, fx et krav om at flere får en videregående uddannelse o.lign."

Men det fremgår netop udtrykkeligt, at ministerens 3-5 krav ikke skal drøftes, men kan dikteres. Det ligner da diktater og statsstyring?

"Det er ånden i forslaget at kravene skal forhandles".

Statsstyring er ikke hensigten

Det ligner statsstyring af danske universiteter, når en minister kan gå direkte ind og diktere konkrete opgaver og mål, fx mere industrisamarbejde eller højprioritering af bestemte fagfelter?

"Vi må ved lovbehandlingen gå ind og se på formuleringen".

Uni-eksperter Hanne Foss Hansen kalder modellen for "marionetteater", og hun kender ingen andre vestlige lande med en sådan politisk styring af universiteter?

"Jeg kender ikke hvordan relationerne er i andre lande. Nu må vi jo se på de indkomne høringssvar. Kommer der meget kritiske røster, så er vi ydmyge nok til at justere på forslaget inden det bliver fremsat i Folketinget".

§15, stk. 6: Medbestemmelse eller -inddragelse

Ifølge lovudkastet til revision af Uni-loven gives der større medbestemmelse til medarbejdere og studerende i væsentlige beslutninger. Der henvises til, at det nu påhviler bestyrelserne at sikre en aktiv inddragelse af medarbejdere og studerende.

HØRINGSSVAR

KUs ledelse tolker bestemmelsen som, at der påhviler universitetsledelserne *"en skærpet pligt i forhold til andre offentlige institutioner til at medinddrage medarbejderne og studerende i væsentlige beslutninger"*. Men ellers er det ikke en anfægtelse af ledelsesretten, idet der i revisionen ikke overdrages egentlig beslutningsmyndighed. Og hermed er den ikke i modstrid med den enstrengede beslutningsstruktur.

Uklarhed: Medindflydelse eller medbestemmelse?

Rektorkredsen – og KUs og AUs høringssvar – mener dog, at der i lovudkastet er en uheldig mangel på sondring mellem begreberne **medbestemmelse** og **medinddragelse**: Begrebet 'medbestemmelse' kunne meget vel foranledige medarbejderne til at tro, at der gøres op med den enstrengede ledelse, dvs. at de ansatte kan anfægte rektors beslutningsmyndighed.

Men den fortolkning er studenterne i DSF ikke enig i: *"Anvendelse af ordet 'medbestemmelse' forstås DSF som mere end en høringsret, dvs. at studerende og ansatte skal kunne tage direkte del i beslutningerne. Hvis man skal sikre medbestemmelse, vil det indebære reel beslutningskompetence i de kollegiale organer"*.

Heller ikke de ansatte på KU er enige med KUs rektor. Man fortolker medbestemmelse bredt, dvs. at *"medarbejderne skal have reel medbestemmelse, fx i forbindelse med godkendelse af budgetter og strategiske handleplaner"*.

Medbestemmelse på afsættelse af ledere

De ansatte i AUs akademisk råd er nogle af de få, som har fået plads til en beklagelse over, at udkastet ikke lægger op til medarbejder- og studenterindflydelse på valg af ledere *"eller muliggør en korrektion nedefra af ledelsen"*. AU-samfundsvidenskab taler i den forbindelse om, at der bør være mulighed for *"checks-and-balances"*.

DSF kalder det ærgerligt, at forslaget ikke giver mulighed for medbestemmelse i forhold til ansættelse og afskedigelse af nærmeste leder: *"DSF ser gerne, at ansatte og studerende har mulighed for at ansætte en leder ved enstemmighed i det tilhørende kollegiale organ"* i tilfælde af mistillid og inkompetence.

Ideelt set mener DSF også, at der bør være mulighed for medbestemmelse på økonomiske

Anvendelse af begrebet 'medbestemmelse' kan således ... meget vel foranledige medarbejdere til at tro, at man gør op med den enstrengede ledelse... Entydighed i lovgivningen vil enkelt kunne indføres ved alene at anvende betegnelsen 'medarbejderinddragelse'.

Bestyrelsesformænd og rektorer

beslutninger; i det mindst bør studerende og medarbejdere have mulighed for at påvirke økonomiske planer og prioriteringer.

Mere Akademisk Råd

I lovforslaget er dekanen skrevet ud af de akademiske råd. Lovforslaget åbner op for oprettelse af akademiske råd på institutniveau. Det protesterer KU-ledelsen imod, fordi det vil udhule samarbejdsudvalgene og fordi det være administrativt tungt.

Men de KU-ansatte kalder det nyttigt, fordi det kan medvirke til at fastholde ledelsens skærpede pligt til medbestemmelse. Det burde faktisk defineres nærmere: *"Der skal altid nedsettes akademiske råd på institutniveau"*. Hvis de nye råd får klart defineret kommissorium såsom godkendelse af budgetter og strategiske handleplaner, er det ikke nødvendigt at oprette yderligere organer, argumenterer medarbejderne: *"Endvidere har medarbejdersiden den holdning, at en hensigt om udvikling af god ledelse ikke kan stå i stedet for en egentlig sikring af medarbejderinddragelse"*.

'Universitetet mener ...' - hvad betyder det

Hvem er det egentlig, som taler, når der i høringssvar står, at "universitetet har følgende bemærkninger ..." og svaret er signeret af rektor? Hvordan kan de ansatte udtrykke deres eventuelle uenigheder?

KUs høringssvar har løst dilemmaet ved, at bestyrelsen har afgivet et overordnet svar, som er vedlagt "universitetsbefolkningens samlede høringssvar". Og det er en sammenskrivning af ledelsens høringssvar vedhæftet de ansattes dissens på enkelte områder, fx hvad angår medbestemmelse og ledelsesmagt.

AUs høringssvar er ledelsens og underskrevet af rektor. Til gengæld er medarbejdernes og fakulteternes indspil vedlagt som bilag.

Gå kun til nærmeste leder: Begrænsning af ytringsfrihed

De ansatte i AUs akademiske råd bemærker i øvrigt, at man gerne havde set "nogle minimumskrav til medbestemmelse, samt at der lægges op til en præcisering af akademisk råds rolle".

Og AU-samfundsvidenskab problematiserer, at akademisk råds kompetencer svækkes, idet det er sådan i dag, at akademisk råd kan udtale sig til rektor. Men sådan er det ikke i lovrevisionen, hvorefter en ansat ifølge den enstrengede struktur som udgangspunkt går til sin nærmeste leder med kommentarer, og denne så går videre til sin nærmeste leder osv. Hvis der kan springes over et led er det en omgåelse af den enstrengede struktur.

AU-samfundsvidenskab vurderer tilmed, at bemærkningerne om henvendelse til den nærmeste leder kan læses som en indskrænkelse af de ansattes generelle ytringsfrihed inden for universitetet, og det risikerer at begrænse den "pluralisme, som ellers antages at være en bærepille i den vestlige universitetsmodel".

Kritik: Akademisk Råd bliver kontrolinstans – uden reel magt

Hvad angår bedre medbestemmelse siger lovudkastet, at det fremover skal være sådan, at Akademisk Råd vælger en formand af sin midte. Det skulle give medarbejdergruppen mulighed for at vælge en af sin kreds, så det ikke automatisk er en leder (Rektor) som skal være formand. Det skulle give bedre mulighed for at protestere mod ledelsesoplæg.

Det kritiseres dog for blot at være kosmetik, som skal dække over, at hverken Regeringen eller Socialdemokraterne vil røkke ved lovens grundlæggende styringsstruktur med udpegede ledere og en stærk ledelsesmagt. Der er en blind plet i uni-forligsparternes vilje til reformer. Akademisk Råd bliver mere et kontrolorgan end noget med medbestemmelse, konstaterer RUC-forskningsbibliotekar Nils Bredsdorff: *"... først og fremmest ved at Akademisk Råd får modmagt og kontrol, mægler i konflikter, godkender større omorganiseringer, 'reviderer' magtens handlinger ved årlig auditering-reports til bestyrelsen, overvåger at de nye beføjelser i loven om medarbejderindflydelse, forskningsfrihed, organisatoriske nydannelser osv. kommer i gang. AR kan oprettes på flere niveauer og kontrollen dermed mangedobles. Men AR kan ikke stoppe rektor og det enstrengede vanvid, men debattere og kritisere ..."*

§ 2 stk.2 og §14, stk. 6: Forskningsfriheden

Med lovrevisionen indføres der en præcisering af den enkelte forskers forskningsfrihed (§ 2 stk.2). Den fortolkes af uni-rectorerne som, at "den enkelte forsker har forskningsfrihed og forsker frit inden for universitetets strategiske rammer i den tid, forskeren ikke er pålagt andre opgaver – samt at den enkelte forsker ikke i længere tid må pålægges opgaverne i hele sin arbejdstid" (§14 stk.6).

Den betyder i praksis, at den enkelte medarbejder ikke konstant må kunne pålægges opgaver, men skal have frirum til fri forskning. Men "instruktionsbeføjelsen" er ikke blødt op.

Alle universiteterne – undtagen DTU – mener, at den formulering rammer den dagligdag, som de fleste forskere kender. DTU-rector Pallesen har dog forbehold med henvisning til, at det vil indskrænke hans ledelsesret i krisesituationer som fx terrorfare.

Videnskaberne Selskab tilfreds

Videnskaberne Selskab – som især var kritiske overfor manglende sikring af forskningsfriheden - bifalder lovforslaget, da det "samlet er udtryk for overdragelse af ganske betydelige frihedsgrader til universiteterne med væsentlige substantielle revisioner af de lokale vedtægter til følge, bl.a. hvad angår medbestemmelse og medinddragelse ..."

Selskabet henviser til, at man fortolker lovforslaget som en forbedring af forskningsfrihed samt af medbestemmelse til medarbejdere og studerende i væsentlige beslutninger. Her henvises der bl.a. til, at det fremover skal være sådan, at Akademisk Råd vælger en formand af sin midte.

Og især er man glade for præciseringen af lovens sikring af den individuelle forskningsfrihed og af begrebet 'forskningsstrategiske rammer' i (§ 14, stk. 6).

Videnskaberne Selskab benytter samtidig sit hørings svar til at kvittere for det stemningsskifte, som ministerskiftet fra Sander til Sahl-Madsen var udtryk for: "Vi opfatter at lovforslaget bl.a. er resultat af en frugtbar og lydhør dialog mellem de forskningspolitiske aktører, og vi er glade for at have kunnet bidrage til denne dialog".

Aarhus' positive forslag

AUs hørings svar – motiveret af samfundsvidenskabs-fakultetet - mener, at det er uklart i lovtæksten, hvad der menes med at "universitetets forskningsstrategiske rammer dækker hele universitetets profil". Og man foreslår en positiv formulering af de ansattes frihedsrammer: "De videnskabelige medarbejdere har et selvstændigt ansvar for deres forskning og undervisning og kan vælge emner og metode inden for de rammer, der følger af ansættelsesforholdet". Men da ledelsen også er bevidst om, at AU har overtaget mange myndighedsopgaver i 'sektorforskningen', hvor forskningsfelter er kontraktbundet, så skal der til den positive formulering også tilføjes forbehold.

DM: Hvad betyder 'længere tid

DMs formand Ingrid Stage – som har været en af Uni-Lovens største kritikere – ser lovtæksten som en klar forbedring for forskningsfriheden, dog med det forbehold, at der kan blive fortolkningstvister om, hvad der er "længere tid". Og DM foreslår derfor, at der kommer til at stå "Rektor ... må ikke pålægge de videnskabelige medarbejdere opgaver i et sådant omfang, at de over en periode på 3 år ikke vil have halvdelen af arbejdstiden til rådighed for egen, selvvalgt fri forskning inden for rammene af universitetets frihed".

jØ

Videnskabsministeriet hemmeligstempler hørings svar

Videnskabsministeriet hemmeligstemplede alle hørings svarene vedrørende UniLovs-revisionen. FORSKERforums blev nægtet aktindsigt, selv om såvel universiteter som interesseorganisationers svar ellers kunne have offentlighedens interesse.

Begrundelsen for at hemmeligholde dokumenterne er, at det angiveligt sker af hensyn til "den interne og politiske beslutningsproces". FORSKERforum har derfor måttet indhente hørings svarene lokalt fra fx rektorkredsen, KU og AU, som uden videre udleverede disse. Men FORSKERforum har ikke set hørings svar fra DTU- eller CBS-ledelserne eller fra Finansministeriet, Undervisningsministeriet eller Justitsministeriet.

Rektorer: Protest mod ny økonomistyring

Rektorkredsen protesterer voldsomt mod, at bestemmelser om regnskab og revision skal overgå til Finansministeriet. Det kan Finansministeriet bruge som styringsredskab, og det er helt i strid med universiteterne som "selvejende institutioner", mener rektorerne. Det vil føre til at store dele af styringsrelationen inden for økonomi, personale, it og bygningsområdet flyttes fra bestyrelsen til Finansministeriet.

Men en sådan overflytning af myndighed kan kun føre til snærende bånd for universiteterne og en meget kompleks forhandlingssituation med Finansministeriet, som bliver en ekstra part ud over Videnskabsministeriet: Det vil uvægerligt føre til yderligere bureaukratiske forhindringer for det selvstyre, som var et centralt idegrundlag bag uni-reformen".

Og så spekulerer rektorkredsen i øvrigt over, hvem der har ønsket denne overflytning, da den ikke har afsæt i lovens intentioner om at styrke ledelser og øge autonomien: "Der er snarere tale om ændringer, der er ønsket af de ministerielle embedsmænd. De skal fremover overskue færre regelsæt og får flere håndtag til at styre institutionerne med".

KUs hørings svar supplerer med, at overflytningen indebærer en risiko for, at selveje udhules af central regulering, "der endda ligger uden for politikernes kontrol".

KUs hørings svar supplerer det samlede rektorsvar ved at sige, at regnskabscentraliseringen hænger sammen med, at universiteter standardiseres som "statsfinansierede selvejende institutioner" på linie med små gymnasier. Det er misvisende, for universiteter er særegne institutioner, som skal kaldes universiteter. Og statsfinansierede er næppe en dækkende betegnelse, da en del af finansieringen stammer fra andre kilder.

S: Nix pille ved uni-lovens struktur

Regeringen og Socialdemokraterne er enige om, at der ikke skal røres ved lovens enstrengede struktur.

Og at mere medbestemmelse til de menige skal bestemmes lokalt og være frivillig

Socialdemokraterne vil ikke være med til at ændre på universitetslovens fundamentale struktur dvs. bestyrelsens sammensætning (med eksternt flertal), udpegede ledere og store ledelsesbeføjelser. Soc'erne er ikke til at rukke på hovedstrukturen fra det universitetslovsforlig, som partiet indgik med VK-regeringen i 2003.

INTERVIEW 1

"Ledelsesreformen fra 2003 står ved magt, ja. Vi bakker op om en enstrengt ledelse, fordi det gør ansvaret klart og beslutningsprocessen mere effektiv. Men vi har ikke været tilfredse med graden af medbestemmelse, så i lovudkastet åbnes der op for mere medbestemmelse til studenterne og de ansatte", forklarer Socialdemokraternes uni-ordfører **Rasmus Prehn**, der vikarierer for en barselsramt Kirsten Brosbøl.

"Socialdemokratiet har fået skrevet tydeligt ind i aftalen med videnskabsminister Charlotte Sahl-Madsen, at studenterne og de ansatte skal have mere medbestemmelse. Ordet 'medbestemmelse' betyder i vores forståelse, at studenter og ansatte skal være med til at bestemme. Det er godt nok ikke et brud med den enstrengede struktur i form af en 'vetoret'. Men der er indbygget en decentralisering i modellen, så hvert universitet kan finde sin model for medbestemmelsen. Og det er forpligtende for bestyrelsen at finde en model".

Ledelsen skal frivilligt afgive magt

Det er helt op til bestyrelsen / rektor frivilligt at afgive magt. Men hvorfor skulle den dog gøre det, når det gør ledelsens spilletur mindre?

“ Lovteksten forpligter i den forstand, at bestyrelsen skal finde en model for mere medbestemmelse. Men det var ikke muligt at komme igennem med egentlige minimumsstandarder ”

Rasmus Prehn (S)

"Hvis ledelsen har en lillebitte fornemmelse af, hvad god ledelse er i en vidensinstitution, så ved man, at man skal dele magten med studerende og ansatte. Hvis ledelsen opfører sig magtfuldkomment og tager egenrådige beslutninger, så vil de bare få mindre engagerede medarbejdere. Så derfor har ledelserne selv en interesse i at give medbestemmelse", svarer Rasmus Prehn.

I Uni-Lov er der allerede frivillighedsbestemmelse om, at ledelserne kan, men den har ingen brugt til noget. Hvad får S til at tro, at en ny frivillighedsbestemmelse vil føre til noget?

"Det er kommet ind i loven, at bestyrelsen skal gøre noget aktivt for at fremme medbestemmelsen".

Høringsvarene til lovudkastet fortæller imidlertid om uni-ledelser, der protesterer mod enhver afgivelse af beføjelser?

"Det er korrekt, at der fortsat findes uni-ledelser – efter min mening halvantikverede – men i loven pålægges ledelserne at finde nye modeller for medbestemmelse. Og ånden bag lovforslaget er altså, at det i praksis skal føre til mere medbestemmelse".

Ingen minimumsstandarder for 'medbestemmelse'

Lovforslaget giver ingen antydninger af, hvad reel 'medbestemmelse' er, fx ret til at vælge institutledere, ret til Akademisk Råd til at have faktisk beslutningsmyndighed vedr. fx budget og strategiplaner el.lign.

I lovforslaget er det helt op til ledelserne at definere 'medbestemmelse'; der ikke indlagt minimumsstandarder for, hvad 'medbestemmelse' er, så den kan ledelserne bare klare ved at love, at man i fremtiden vil lytte mere til de ansatte, og så bestemmer man ellers, som man plejer?

"Lovteksten forpligter i den forstand, at bestyrelsen skal finde en model for mere medbestemmelse. Men det var ikke muligt at komme igennem med egentlige minimumsstandarder, for det ville ministeren ikke være med til. Så der er indgået et rimeligt kompromis, og et skridt på den rigtige vej. Vi skal også passe på med detaljestylingen; der skal være plads til decentral fastlæggelse af medbestemmelsen".

jø

(fra FORSKERforum februar 2010)

VOXPOP om medbestemmelse

	Kirsten Brosbøl (S)	Marianne Jelved (Rad.)	Jonas Dahl (SF)
Vil dit parti bakke op om en lovændring, som genindfører valgte institutledere?	"Nej. Lederen skal være ansat. Men vi vil meget gerne være med til at styrke institutniveauet, fx via institutråd, så vi får en struktur, som i højere grad inddrager de ansatte, herunder i ansættelsesproceduren. Men vi er ikke indstillet på at pille ved lovens overordnede struktur, fx ved at genindføre valgte institutledere".	"Ja. Med den tilføjelse, at valgte ledere ikke er absolut nødvendige, hvis der er strukturer og kultur med legitimitet bag beslutninger og processer i organisationen".	"Ja og næsten. Ja, vi vil gerne se på det, men vi tror, det er urealistisk under denne regering. Vi foreslår en lovændring således, at der vælges ansatte og studerende til et institutråd, som er med til at ansætte institutlederen".

S lurepasser

- siger en skuffet initiativtager til de 6488 protestunderskrifter i 2009

"Lovudkastet har den store svaghed, at vores indspil om større medbestemmelse er meningsløse, fordi Regeringen og Socialdemokratiet på forhånd har besluttet, at selve grundstrukturen i loven – den enstrengede ledelse og ledernes bemyndigelser – ikke er til diskussion. Det foregives, at spørgsmålet om medbestemmelse til studenter og vip'ere nu vil blive løst frivilligt af bestyrelsen / rektor. Så lovudkastet blokerer i praksis for at stille krav om reel medbestemmelse. En anden (beslutnings-) struktur og mere reel medbestemmelse er afvist på forhånd."

INTERVIEW 2

Sådan lyder **lektor Sune Aukens** kommentar til Regeringens og S's forslag til revision af Uni-Løven. Han er en af de største kritikere af den førte universitetspolitik og var også en af initiativtagerne til indsamling af de 6488 protestunderskrifter i efteråret 2008.

Ledelserne kan bare fortsætte som nu

Han er meget skuffet over det lovudkast, som nu er præsenteret.

"Jeg havde da gerne set, at der blev indført reel medbestemmelse, fx i form af valgte institutledere, eller i form af præcise minimumsregler for, at Akademisk Råd har ret og kompetencer til at beslutte om budget og strategiplaner. Men sådan er lovudkastet slet ikke", konstaterer Aukens.

"Hvis lovudkastet bliver opkastet til lov betyder det i praksis bare, at de nuværende ledelser kan køre videre som nu. Det er absurd, at det præsenteres som en reform, at ledelserne frivilligt skal afgive magt, for hvornår har vi set det? Kritikken af loven er jo netop gået på ledelsesmæssig egensindighed og topstyring. Samtidig med at der har været en lang række ledelsesmæssige katastrofer, fx har der aldrig været så store fyringsrunder som i de seneste år", siger han.

"Hvorfor siger S ikke fra på en borgerlig styringspolitik? S' nøjsomme kommentar til kritikken af loven er bare, at lovens struktur og regler såmænd er god nok – det er bare implementeringen, der er noget galt med. Derfor nøjes de med opfordringer til 'medbestemmelse', bedre ledelse og andre besværgelser".

Uni-Evalueringens forkølede anbefaling

Kritikerne af loven havde visse forhåbninger til, at Uni-Evaluering 2009 kunne føre til en kritisk lovrevision på centrale områder. Den kritiserede underskuddet af medbestemmelsen på danske universiteter. Den anbefalede en bedre sikring

af de ansattes medbestemmelse. Og for at sikre det – i henhold til 'danske traditioner og i universitetslovens ånd' – anbefalede de udenlandske eksperter, at der i loven indsættes en generel bestemmelse, som pålægger hver enkelt universitetsbestyrelse pligt til at sikre "en tilfredsstillende praksis for medbestemmelse". Den formulering ville panelet imidlertid ikke præcisere på pressemødet om rapporten (nov. 2009, se FORSKERforum 230).

Men den meget diplomatiske formulering var forkølet og ikke afsæt til lovrevision med lovbemærkninger indholdende minimumsstandarder for 'medbestemmelse', konstaterer en skuffet Sune Aukens:

"S lurepasser. Man kan for så vidt ikke bebrejde regeringens nyliberale privatiseringspolitik og erhvervsvenlighed, for det er forventeligt og ret usminket. Men man kan bebrejde S en mangel på forståelse af universitetet som en fri og demokratisk institution, samt en total mangel på forståelse for betydningen af medbestemmelse på en vidensarbejdsplads".

Hvorfor siger S ikke fra på en borgerlig styringspolitik?

S' nøjsomme kommentar til kritikken af loven er bare, at lovens struktur og regler såmænd er god nok – det er bare implementeringen, der er noget galt med

Lektor Sune Aukens

Hvis S-SF danner regering?

Parlamentarisk åbner der sig imidlertid spændende perspektiver, hvis der kommer en S-SF – regering, konstaterer Sune Aukens, der selv er medlem af SF ("i mine øjne er det en borgerpligt at være medlem af et parti"):

"En positiv forskel mellem den nuværende borgerlige regering og så en S-regering vil måske være, at knap så mange forskningsmidler øremærkes til bestemte formål", spår han.

"Men jeg har ingen illusioner om S' velvilje over for uni-demokratiet eller de ansattes medbestemmelse. Det viser alliancen med regeringen om lovrevisionen", konstaterer han. "Hvad angår uni-demokratiet er der tilsyneladende lagt til kollision. Det er indlysende, at S' styringspolitik er i modstrid med SFs og Radikales demokratiopfattelse. Begge partier har været stærke modstandere af den 'politisering' og topstyring, som Uni-Løven er udtryk for, selv om SFs ordførere i de senere år har blødt op på deres tidligere skarpe holdninger. Så det hamrende interessante bliver, hvem af de tre parter, der først bøjer sig

Sådan så rullen med 6.488 underskrifter ud, da den blev indleveret til videnskabsudvalget i november 2008.

og mest sælger ud af principper?"

"Desværre må man nok sige, at uni-området ikke har den store folkelige interesse med mange stemmer, så det åbner jo for udsalg af principperne ..."

Han er begyndt at sove med støvlerne på – i hvert fald sådan billedligt talt. Det er nemlig valgår, og for en politolog og valgforsker som **Rune Stubager** svarer det lidt til at være kampsoldat under forhøjet alarmberedskab. Telefonerne gløder – mere end almindeligvis – når journalister skal føje kloge ord til de næsten daglige meningsmålinger, og dertil kommer for Stubagers vedkommende, at han står som medansvarlig for den nationale valgundersøgelse under Det danske valgforskningsprojekt, der skal starte dagen efter folketingsvalget.

UNG KARRIERE

Om der bliver valg i april eller i september, så vil nyhedsmediernes spørge valgforskeren. Mens forskere på mange andre felter kan forske i årevis uden at få så meget som en note på avisernes navne-side, er valgforskerne en næsten selvskreven ingrediens i den opskrift, der skaber mediernes politiske nyhedsdækning. På Aarhus Universitet bliver man ikke – som fx i Aalborg – belønnet for sin mediekontakt. Men Rune Stubager har hele tiden tænkt på det som en integreret og som regel også interessant del af jobbet.

Siger også nej til at kommentere

”Jeg har ikke et problem med at sige fra, hvis der er noget, jeg ikke ved, eller ikke har tid til. Men det er ikke noget, jeg gør så tit. Som udgangspunkt er det interessant, særligt når folk kommer med meningsmålinger, de skal have kommentarer til. Det er en konstant faglig udfordring. Og så ligger der en formidlingsopgave i jobbet, og når jeg beskæftiger mig med et emne, der har så stor bevågenhed, ville det være mystisk, hvis jeg nægtede at deltage”, siger han.

Og så føler han nogle gange, at han er nødt til at komme på banen for at sikre en korrekt udlægning af tekst og tal. Medierne har til tider travlt med at kaste ekspert-kasketten efter enhver, de kan få til at udtale sig. Men det falder ikke altid lige heldigt ud, mener Stubager.

”Særligt de mange kommentatorer siger tit mærkværdige ting, men desværre kan der også findes eksempler fra universitetsverdenen. Jeg har kolleger, som jeg ikke har problemer med at sende en journalist videre til, men der er også nogle, hvor jeg synes, de siger noget decideret forkert”, siger han og sender en indirekte røffel til de forskere, der ikke holder sig på det videnskabelige spor i deres udtalelser til pressen.

Forskere i offentligheden: En troværdig person i kittel ...

”Når man ringes op på et universitet, har man imaginært den der hvide kittel på. Så der er grænser for, hvad man kan sige. For det første skal man holde sig helt væk fra normative udsagn, og man skal generelt holde sig til en ædruelig tolkning. Det er de fleste, men ikke alle, der lever op til de krav.”

Men det med at komme med korrekte og afbalancerede udsagn i medierne, er ikke altid noget, man som interviewet forsker selv er herre over. Rune Stubager fortæller som eksempel, hvordan han efter statsministerens lancering omkring efterlønns afskaffelse, der ikke skabte de store forandringer i meningsmålingerne, bliver ringet op af en journalist og spurgt, om ikke efterlønns-udspillet var en fuser. Det bekræfter han tøvende, og dagen efter lyder historien: Valgforsker kalder efterlønns-udspil for fuser!

”Nogle gange kan man godt føle sig presset af en særlig vinkel, og der er også nogle medier, man er mere på vagt over for. Især radionyhederne har det med at klippe utrolig skarpt, så det kræver noget tungevriddning at få sagt på den rigtige måde. Man kan også godt være ude for at blive korrekt citeret, men at citaterne så sættes i en forkert kontekst.”

Når man ringes op på et universitet, har man imaginært den der hvide kittel på. Så der er grænser for, hvad man kan sige. For det første skal man holde sig helt væk fra normative udsagn, og man skal generelt holde sig til en ædruelig tolkning. Det er de fleste, men ikke alle, der lever op til de krav.

Rune Stubager

Medieoptræden

Selvom Stubager med sine 35 år tilhører den absolut yngre del af forskerparken, er han allerede ved at være ganske medievant, og det har givet ham et mere afslappet forhold til det at skulle optræde i pressen. I begyndelsen forlangte han at se og godkende alle udtalelser, i dag tager han det mere efter Gefühl. Han kan også slappe mere af omkring det at skulle optræde live i fjernsynet, hvilket godt kan kræve lidt tilvænning.

”I efteråret var jeg inde og give et interview i TV2 News, hvor jeg skulle kommentere på nogle

tal. Jeg synes selv det gik fint, men så hørte jeg i dagene efter, at de havde taget interviewet med mig med i satireprogrammet 'Natholdet', hvor de gjorde sig lystige over, at jeg ikke havde blinket i 53 sekunder. Og det var sådan set rigtig nok – det så lidt pudsigt ud. Så nu husker jeg at blinke, når jeg er i fjernsynet”, fortæller Rune Stubager og fastslår, at det ikke var inspiration fra den tidligere statsminister, der lå bag de åbne øjne.

Tema: Valgforskning classic

Det var egentlig drømmen om et ambassadørjob, der i sin tid fik ham til at vælge statskundskaben / politologien, men en artikel om skjult disciplinering i udenrigstjenesten fik ham skræmt væk fra den karriere. I stedet valgte han vælgerne som tema i bachelorprojekt og i dette senere ph.d.-projekt, som handlede om forholdet mellem vælgerens uddannelsesbaggrund og deres standpunkter i værdipolitiske sager – et tema Stubager selv kalder for 'valgforskning classic'.

Valgforsker-titlen er noget, medierne jævnligt klasker på de forskere, de udtaler sig om valg og meningsmålinger, men ifølge Stubager selv tilhører han en faggruppe, der i Danmark ikke tæller meget mere end 3-4 personer. Han var, siger han selv, heldig at dumpe ned midt i et generationsskifte på området, og derfor har han i det store hele været forskånet for det rotteræs, som forskerkandidater på andre områder må igennem. Derfor kan Rune Stubager på andet år skrive lektor på cv'et, selvom han selv kun har rundet de 35.

Hård akademisk konkurrence

”Jeg har nok haft det lidt nemmere end så mange andre. Min vejleder Ole Borre gik på pension, mens jeg skrev speciale, andre valgforskere forsvandt også. Så jeg har nok været lidt begunstiget, og det gælder for de fleste på min alder her på instituttet. Man skal ikke længere væk end til Økonomi, før tingene ser helt anderledes ud og konkurrencen er en helt anden”, fortæller han.

Situationen er imidlertid spidset til for den nye generation af ph.d.ere, konstaterer Rune Stubager, og fortæller om de små tegn, han kan mærke på, at de i dag står i en hårdere konkurrencesituation end han selv gjorde.

”Hullerne er ved at blive fyldt op, og de nuværende ph.d.ere må forvente lidt mere usikkerhed. Der er stadig et godt miljø, men opmærksomheden er skærpet”, siger han.

kerens travle år

orskere. Det har givet ham en stejl karrierekurve og en placering i orkanens øje i valgåret

Er politologen magtfuld - og politiserende

Politologer beskæftiger sig med magt og dermed er Stubager med til at definere magtbalancen i dansk politik. Gør det ham magtfuld?

"Jeg tvivler. Egentlig vil jeg ikke være tilbøjelig til at tilkende mig selv nogen videre betydning", svarer Rune Stubager.

Han fortæller dog alligevel, hvordan hans udtalelser kan være en torn i øjet på nogle mennesker. For eksempel blev Simon Emil Ammitzbøl fra Liberal Alliance meget fortrønet, da han nævnte, at overvejelsen om stemmepild kunne blive aktuel for de potentielle vælgere: "Jeg synes egentlig, det var en meget faktisk udsagn, men alene det, at det bliver bragt frem, kan måske aktualisere overvejelsen. Så jo, nogen påvirkning er der måske. Det bekræfter i hvert fald, at man skal afholde sig fra normative udsagn".

Kan det være svært?

"Det synes jeg ikke er så svært".

Hvornår får vi valg?

"Lige nu tror jeg, det bliver i begyndelsen af april. Men mit gæt ændrer sig hele tiden".

Hvem bliver statsminister?

"Efter min vurdering Helle Thorning-Schmidt. Og det gæt ændrer sig nok ikke ...

Kan man for eksempel kalde et politisk udsagn populistisk?

"Det er netop sådan noget. Det vil jeg nok i udgangspunktet ikke gøre".

Og hvem bliver så statsminister?

Ved sidste valg blev der talt om et større fokus på de politiske processer frem for på den politiske substans. Er du med til at fjerne det substantielle fokus?

"Det er rigtigt, at jeg dybest set ikke ved så meget om substansen. Men når politikere ansætter spin-doktorer og kommunikationsfolk, som har til opgave at sælge og indpakke politikken, så er der behov for nogle, der kan skære igennem.

Og jeg kan så bidrage på den facon, at jeg kan tale om, hvilke vælgermæssige gevinster et parti kan få ved at gøre noget bestemt".

Har vælgermålinger i sig selv indflydelse på folks valg?

"Jeg vil ikke afvise, at det kan have en betydning. Der findes et forskningsområde, der hedder 'band-waggoning' – altså at man stemmer på det parti, der er i medvind. Men det er ikke voldsomt. Og jeg mener, diskussionen har lidt tendens til at underkende vælgerne. Folk er generelt dygtige til at stemme på det, der mener det, de selv står for".

Hvornår får vi valg?

"Lige nu tror jeg, det bliver i begyndelsen af april. Men mit gæt ændrer sig hele tiden".

Hvem bliver statsminister?

"Efter min vurdering Helle Thorning-Schmidt. Og det gæt ændrer sig nok ikke ..."

lah

CBS: Verdenskendt p

Efter en grundig rekrutteringsprocedure og en meget positiv bedømmelse blev

Først opfordrede et institut en internationalt kendt professor til at søge en professorstilling, som rektor havde 'forhåndsgodkendt' opslaget på. Så søgte forskeren, og blev positivt bedømt, hvorefter rektoren efter et telefoninterview alligevel afviste at ansætte professoren...

Det vakte opsigt og utryghed i december på CBS, efter et forløb, hvor rektor Johan Roos først accepterede et professoropslag rettet mod hvervning af den internationale kapacitet, hvor de faglige bedømmelser var i top, men hvor rektor alligevel kasserede topkandidaten.

AMATØRER?

"Vi forskere fatter ikke en bønne - CBS bliver opfattet som amatører ...", siger flere kilder, som ønsker at være anonyme. Menige forskere er utroligt pikerede over sagen, for var det lykkedes at hverve Swedberg ville man have en international kapacitet, som faktisk ville blive CBS' største forskernavn. Og det er vigtigt i tider, hvor universiteter 'brander' sig mod hinanden.

Nu blev sagen tværtimod særdeles pinlig for CBS, for professoren var åbenbart ikke god nok

til CBS, og det skal nok afholde andre ansøgere fra at søge stillinger her, for de risikerer samme ydmygelse.

Rektoratets handlinger var inkonsistente, lyder kritikken. Rektor underkendte den positive bedømmelse, som et internationalt bedømmelsesudvalg gav, selv om rektor ikke er fagkyndig på området. Og rektors argumenter for at afvise kandidaten handler ikke om det faglige, men om at han ikke passer ind i rektors erhvervsrettede strategi – i al sin uklarhed – fortæller kilder.

Positiv indstilling og bedømmelse

På institut for business og politik fik man nys om, at professor Richard Swedberg fra Cornell-universitetet i USA var til at lokke til Skandinavien, fordi han har svenske rødder. Swedberg er verdenskendt forsker i økonomisk sociologi.

Efter nogle indledende positive følere blev rektoratet spurgt, om instituttet måtte opslå et professorat på området, og det blev der nikket ja til. Opslaget blev offentliggjort, Swedberg søgte og et bedømmelsesudvalg fandt ham meget kvalificeret.

Herefter røg sagen til endelig forvaltning i rektoratet, for formelt er rektor den, som ansætter professorer. Han havde imidlertid ikke tænkt sig uden videre at følge bedømmelsesudvalgets indstilling, men ville have en personlig samtale over Skype med Swedberg.

Underkendt efter telefoninterview

Hvad der skete i samtalen løb er ukendt, men den faldt tilsyneladende ikke heldigt ud, for pludselig ville rektor ikke ansætte Swedberg. Begrundelsen var ikke manglen på faglige kvalifikationer, men angiveligt den luftige, at Swedberg 'ikke passer ind i den nye CBS-rektors strategi'.

Instituttleder Lars Bo Kaspersen – som stod for forarbejdet - vil ikke udtale sig med henvisning til, at der er tale om en fortrolig personalesag, men han understreger, at alle formelle procedurer er overholdt. Han vil derfor heller ikke svare på, om han følte sig underløbet, da rektoratet først accepterede, at instituttet lavede et stillingsopslag og at rektor så efterfølgende underkendte ansøgeren, som et

CBS-ledelsen: Nye forskere skal screene

Rekrutteringen af den verdenskendte økonomiske sociolog Richard Swedberg kørte helt regelmæssigt efter de normale procedurer med opslag og faglige bedømmelser osv. Forskningsmiljøet så frem til at få en kapacitet. Og kandidaten blev af det fagkyndige miljø bedømt særdeles kvalificeret. Det kom derfor som en stor overraskelse for det faglige miljø, at Swedberg blev underkendt af rektor, angiveligt efter et telefoninterview med rektor selv – på baggrund af ikke-faglige kriterier.

INTERVIEW

Rektor vil ikke interviewes om sagen. Han henviser til sin forskningsdekan, **Allan Irwin**, som forklarer, at CBS' nye ledelse har indført en procedure, hvor der – ud over diskussion af opslag, faglig bedømmelse og instituttlederens indstilling – også er indført en screening i LT ('Leadership-teamet' eller det som på andre universiteter kaldes direktionen. Det består rektor, de to dekaner for hhv. forskning og undervisning samt direktøren). Og i ledelsens scanning indgår så et interview med de ansøgere, som vurderes kvalificerede.

Forskningsdekanen vil imidlertid ikke bekræfte, at ansøgeren RS blev afvist efter en

telefonsamtale med Rektor, angiveligt fordi det berører en konkret personalesag. Det har heller ikke været muligt at få at vide, om forskningsdekanen og rektor er enige i sagen. Der henvises til, at det er en enig LT, som står bag beslutningen.

Implementering af ny strategi

Om den formelle procedure fortæller forskningsdekanen:

"Mens bedømmelsesudvalget har taget sig af de faglige kvalifikationer, så lægger ledelsen også vægt på, at personens profil og interesser passer ind i CBS' strategi 'Business in Society' – bredt forstået. Det er hvad CBS handler om. Derfor er det vigtigt såvel for ansøgeren som for CBS, at vi igennem interviewet får afklaret om der er overensstemmelse mellem parternes forventninger. For LT er det meget vigtigt, at det sikres, at vi får de personer, som passer ind i strategien. CBS har en strategi, og det ville da være useriøst, hvis vi ikke tager den alvorligt", siger forskningsdekanen. "Og hvad angår de formelle kompetencer til at foretage en ansættelse, så er det rektor, som har ledelsesretten til at ansætte personale, og det udføres bl.a. gennem den endelige sondering, hvor professorer kommer igennem et eller flere afsluttende interviews med LT".

Allan Irwin

Afvist af ikke-akademiske grunde

I den konkrete sag har rektor og forskningsdekanen først godkendt opslaget – underforstået også søgningen af en bestemt person – og efter alle de besværlige procedurer med formulering af opslag, bedømmelser og endelig indstilling, så underkender ledelsen den højstprioriterede ansøger. *Men hvordan kan ledelsen først godkende opslaget og søgningen – og bagefter underkende instituttet og den fagligt højt-kvalificerede ansøger?*

"Jeg kan ikke kommentere på den konkrete ansøger, for det er en personalesag. Men der er transparens i proceduren. Og det er korrekt, at ledelsen godkendte opslaget og at et bedømmelsesudvalg afgav en positiv indstilling vedrørende en ansøger. Bedømmelsesudvalget vurderer

Professor ikke god nok

Ansættelsen afvist af topledelsen - efter telefoninterview med rektor Johan Roos

Johan Roos

ansættelsesudvalg angiveligt havde fundet meget kvalificeret.

Andre kilder fortæller, at miljøet slet ikke havde set afvisningen komme. De CBS-ansatte har ikke bidt særligt mærke i ledelsens

standardformulering på stillingsopslag "CBS understreger kandidatens evne til at knytte produktiv kontakt med business-samfundet", men nærmere set den som en symbolsk markering. De havde ikke drømt om, at det var et absolut krav, som skulle diskvalificere – og altså i praksis fungere som et nyt, ekstra ansættelseskrav til ansøgere.

Rektors strategi

Så kørte rygterne på CBS. Hvad var det for en strategi, som kunne diskvalificere en stjerneforsker? Var rektor bange for at forskerens fagområde (økonomisk sociologi) kom til at fylde for meget? Havde rektor afvist ham, fordi han er for tonløs og for meget forsker? Var han for meget forsker, og for lidt på rektors erhvervsvenlige strategi?

Ingen underkender for så vidt rektors formelle kompetence til at underkende en professorkandidat, for det siger ledelsesretten og universitetsloven. Og der er ingen formalia som er overtrådt. Men sagen er usædvanlig ved, at rektor udviser disrespekt for fagområdets ønsker

og prioriteringer, og underkender en kandidat efter ikke-akademiske kriterier.

Rektor underkendte Swedberg, påpeger kilder, fordi rektors nye CBS-strategi er fixeret på at være "business-universitet". Rektor vil have profiler, som han kan bruge til at servicere erhvervslivet og især rektors kæledægge, executive-MBA med efteruddannelse af yngre erhvervsledere.

På CBS' hjemmeside præsenteres universitetet og rektor sig som "Business in Society", som ifølge kilder kredser om et nyt buzzword, nemlig "Engaged scholarship": Det handler om, at indarbejde empirisk kontakt og arbejde med private og offentlige partnere / interessenter (virksomheder, forbrugerorganisationer osv.) i aktiv forskning for at bidrage til samfundets værdiøgning. Partnerne kan være aktive i forskningsprocessen eller informanter, når der indsamles data, som så nyttiggøres i afrapporteringen.

jø

s for, hvad de kan gøre for erhvervslivet

de faglige kvalifikationer. LT ville se, hvem der søgte og skal beslutte om en person passer ind i strategiens aspekter med forskning og undervisning og tilgang til business-strategien", forklarer forskningsdekanen". Og det er altså LT, som har ledelsesretten og det endelige ansvar til at afgøre, om der skal ske en ansættelse. Vi har dermed også retten til at sige nej til en, som ikke passer ind. Og på det pågældende opslag blev der ikke ansat nogen".

Rektors strategi stærkere end fagmiljøets prioritering

FORSKERforums kilder påpeger, at der er inkonsistens i proceduren mellem opslag og senere afvisning i kriterierne: *Der er ikke transparens i beslutningen, når det ledelsen bagefter afviser og kriterierne for afvisning er helt uklare?*

"Jeg kan ikke komme ind på den konkrete sag. Men LT passer bare sit job ved at få den konkrete ansættelse til at svare til kravene i CBS' strategi"

De kilder, som FORSKERforum har talt med, konstaterer, at det i den konkrete ansættelsessag fremstår som om der var en modsætning mellem den faglighed, som instituttet ønskede og prøvede at rekruttere og så ledelsens ikke-faglige

overvejelser. *Er rektors strategi stærkere end den faglighed, som et institut selv vurderer er højprioriteret ved ansættelse af en professor?*

"Sådan kan det ikke stilles op. Virkeligheden er jo, at det gode universitet afhænger af stærke institutter og dygtige medarbejdere. Instituttet kan have sine ønsker til ansættelsesprofilen. Men der er en overordnet strategi, som følges. Så der er ikke en modsætning mellem, hvad instituttet ønsker og hvad universitetet ønsker".

CBS' omdømme?

Er det et godt signal udadtil, når der sådan går koks i en ansættelsessag: Opfatter forskningsdekanen sagens forvaltning som god management-praksis og ledelsesfilosofi, som CBS vil give videre til erhvervslivet og den offentlige forvaltning?

"Jeg kan ikke anerkende den vinkling af sagen. CBS' ledelse har ikke underkendt nogle. Den konkrete ansættelsessag er kørt helt efter reglerne og formalia er overholdt. Og det er altså ledelsens ret til at tage beslutninger af denne art. Sådan er det også i erhvervslivet".

Nogle af CBS' kilder – også udenfor CBS – mener at CBS' omdømme har lidt skade ved denne sag, når man først søger og rekrutterer og

så alligevel ikke vil ansætte en professor. *Nogle kalder CBS "amatører"?*

"Folk kan da have deres opfattelser. Men det moderne universitet er nødt til at søge sine højt-kvalificerede medarbejdere igennem sådanne særlige procedurer. Og jeg er meget 'comfortable' ved, at ledelsen har gjort, hvad vi skulle".

Verdensberømt forsker ikke god nok til CBS?

Er forskningsdekanen klar over, at CBS har bragt en kendt forsker i en penibel situation, at hans fagfelt nu ved at han ikke er fundet tung nok til CBS og ikke mindst, at hans nuværende ansættelsessted (Cornell) ved at han har søgt bort?

"Jeg vil ikke kommentere på den konkrete person. Men i den akademiske verden er det nu engang sådan, at når man søger et nyt job, så er der ingen garanti for, at man får jobbet – uanset ens position og kvalifikationer, så ingen kan blive lovet noget på forhånd. Udpegning sker efter en sindrig procedure, og uanset hvem man er, risikerer man et afslag. Det er nu engang ansættelsesmyndigheden, som tager den beslutning. Og det ved alle, så ingen er sat i en sensitiv position".

jø

Milena Penkowa-sagen har været meget omtalt og tæt dækket af pressen i de seneste måneder. FORSKERforum gennemgår her nogle af de centrale elementer i en MILJØBESKRIVELSE

Penkowa 1: Hun er uskyldig...

En anklaget er uskyldig indtil hun er dømt. Og Penkowa er derfor uskyldig i forskningsfusk indtil Uredelighedsudvalget evt. konstaterer, at hun har fusket. Penkowa har altså ret, når hun – i øvrigt helt cool og tilsyneladende upåvirket af sagen – står åbent frem til interviews i pressen og hævder, at der er nogle, som kører kampagne mod hende, men at hun hidtil er blevet frikendt i alle uredelighedsanklager.

Hun er blevet rensset for to fusk-anklager, først i disputatssagen 2002-2004, og så i KUs eget Praksisudvalg i 2006-2008. Men nu er hun altså indklaget for Uredelighedsudvalget igen, endda med flere klager på samme tid.

Det nærmeste, hun har været fup, var, da hun indrømmede, at hun ikke kunne "dokumentere hovedparten af sine forsøgsdata" til disputatsen i 2002. Og så holder hun i øvrigt et brev frem (fra marts 2004), hvor dekan Ralf Hemmingsen beklager den behandling, som bedømmelsesudvalget gav hendes disputats. Universitetet gav altså udvalget en næse og Penkowa en undskyldning.

Men at der er meget jura omkring Milena Penkowa bekræfter hun selv ved at fortælle, at hun er storforbruger af advokatbistand. Bare til at betale for en forsvarer i 2008-sagen i KUs Praksisudvalg brugte hun mindst 276.000 kr.

Truslen om sagsanlæg præger også KUs jurister. De er utroligt forsigtige med at udlevere sagsmateriale om sagen, fordi det vedrører en personalesag. Og rektor er – formentlig efter råd fra sine jurister – utroligt forsigtig med at udtale sig. Han henviser til, at personalesager er fortrolige.

Penkowa 2: Rotterne og eks-dekanens rolle

I første omgang rettede mistænkeliggørelsen af eks-dekan – og nuværende rektor – **Ralf Hemmingsen** sig mod, at han generelt skulle have promoveret Penkows karriere. I korridoren fik sagen den undertone, at Penkowa måtte have meget nære personlige forbindelser til magtfulde systemfolk, og rektor måtte nærmest afgive en sex-erklæring, for at få den antydning elimineret:

"Jeg hverken har eller har haft personlige, økonomiske eller faglige relationer til den nu fratrådte forsker og har aldrig været på tomandshånd med vedkommende", måtte Hemmingsen erklære, da 58 forskere krævede en tilbundsående undersøgelse.

Så blev eks-dekan Hemmingsen mistænkeliggjort, fordi han helt usædvanligt havde lavet den ekstraordinære ekspertprøvnings i 2003. Hemmingsen forsvarede sig med, at han var sat i en catch-22, for bedømmelsesudvalget underkendte disputatsen og antydede uredelighed, men ville ikke indklage Penkowa for uredelighedsudvalget. Når udvalget ikke selv ville tage ansvaret for at indklage hende for fup, så var jeg jo tvunget til at igangsætte en undersøgelse; ellers ville jeg jo blive beskyldt for at dække over hende?

Hvorfor er udredning hemmelig?

Men beskyldningen er han nu ikke sluppet for. Efterhånden blev medicinermiljøets konkrete beskyldninger mod eks-dekanen i januar primært indsnævret til at handle om hans manglende efterprøvnings af antallet af rotter og om, hvor forsøgene i praksis skulle være gennemført (København eller Barcelona). Og så handler det om, at eks-dekanen skar netop dette spørgsmål bort i kommissoret til de to udenlandske eksperter, forklarer et medlem af bedømmelsesudvalget, **prof. Bente Finsen**. Hun bekræfter rektors forklaring om, at bedømmelsesudvalget selv godkendte efterprøvnings og de konkrete spørgsmål til eksperterne:

"Det var en kompliceret og meget usædvanlig sag, så jeg kritiserer ikke den daværende dekan Ralf Hemmingsen for at lade to uvildige udenlandske eksperter vurdere den negative bedømmelse, som jeg var med til at lave af Penkows disputats i 2002. Vi tilsluttede os to væsentlige spørgsmål. Min primære anke vedrører udredningen af det tredje spørgsmål om antallet af forsøgsdyr og om Penkows skiftende forklaringer på hvor forsøgene var udført. Det skulle KU selv undersøge, men vi i bedømmelsesudvalget fik aldrig en tilfredsstillende opklaring af fra KUs side", forklarer professor Finsen. "I efterretningens klare lys var det naivt og godtroende af os at acceptere udeladelse af dette, for det tredje spørgsmål hørte med til bedømmelsesudvalgets kritik".

Rektor: Min tavshedspligt

Men spørgsmålet om rotternes antal og hvor forsøgene var udført får offentligheden måske aldrig en forklaring på. Eks-dekan Hemmingsen nægter nemlig at oplyse med henvisning til administrationens tavshedspligt i personalesager. Det kan fx dække over, at han gav Penkowa en tjenstlig påtale, og sådan en har offentligheden ikke ret til indsigt i.

Rektor forklarer blot, at han som eks-dekan konstaterede, at dokumentationen var "ikke tilfredsstillende for dele af forskerens dyreforsøg", men det kunne ikke afvises at forsøgene var foretaget: "Jeg kan ikke kommentere, om den pågældende forsker fik en irettesættelse. Men undersøgelsen gav ikke grundlag for at sende sagen til Uredelighedsudvalget".

Men det undrer de implicerede, at rektor henviser til sin tavshedspligt i en sag, der handler om, hvad KUs undersøgelser viste (forvaltningsmæssigt). Det kan han vel godt fortælle, uden at KU behøver at oplyse om evt. personal-tjenstlige konsekvenser for Penkowa?

FORSKERforum har forgæves søgt aktindsigt i Sundhedsfakultetets udredninger / redegørelse 2003-04 i Penkowsagen vedr. den interne undersøgelse af antallet af rotter samt udførelsessted, herunder undersøgelse i Spanien m.m.

Penkowa 3: Hvem indstillede til EliteForsk-prisen?

Toppen af Penkows karriere var, da hun fik overrakt Videnskabsministerens EliteForsk-pris i januar 2009. FORSKERforum har søgt aktindsigt i, hvem der faktisk indstillede hende på KU, for det kunne give en indikation på, om nogle promoverede hende. Men KU-dekan **Ulla Wewer** vil kun fortælle om den formelle sagsgang, at det var den daværende dekan, som indstillede, men hvem der faktisk nedefra havde nævnt hendes navn, vil KU ikke fortælle. (Og så var det i øvrigt KUs dekanreds, der samlet indstillede hende blandt flere).

Den daværende institutleder **Erling Møllerup** – ”jeg gjorde ikke noget forkert dengang, men det var set i nutidens lys en fejl, at der ikke blev lavet en tilbunds gående undersøgelse af disputatsspørgsmålene” - kan ikke erindre, at han indstillede hende. Dekan Ulla Wewer vil ikke fortælle om forløbet og om sin egen rolle. Så det kan i praksis have været en fra hjerneforskermiljøet. Det kan have været Penkowa selv, rektor Ralf Hemmingsen eller såmænd også Videnskabsministeriet, der havde ladet et ord falde om, at det ville se godt ud med en kvinde.

Men det underlige er tidsforløbet: På tidspunktet for indstillingen og for Rektors videregivelse af indstillingen i 2008 burde parterne have vidst, at der sager om uregelmæssigheder omkring Penkowa, som burde betyde, at hendes ansættelsesforhold kunne blive problematisk for KU. Men såvel dekanen som KU-rektor Hemmingsen – der formelt foretog indstillingen - benægter, at man på indstillingstidspunktet faktisk kendte til uregelmæssighederne. Det gjorde man først nogle måneder senere.

Professorstillingen

Efter hun fik EliteForsk prisen 2009 tog lektor Penkows karriere et spring, for hun blev gjort til åremålsprofessor. Hvem indstillede Penkowa til professorat og EliteForsk-pris i 2008, selv om man vidste, at der var uregelmæssigheder omkring hende?

Institutleder Albert Gjedde tiltrådte som institutleder i december 2008, og i foråret 2009 indstillede han hende til et et-årigt professorat (1-årigt professorat 1. nov. 09 – 1. nov. 10). *Men hvorfor gjorde han det, hvis der klæbde uregelmæssigheder til hende, som miljøet antyder?*

”Jeg fik at vide, at hun stod til et professorat et andet sted, og da vi gerne ville beholde en talentfuld og højprofileret forsker, var det helt naturligt, at jeg som institutleder forberedte et opslag, og blev det gjort 1-årigt, så kunne det gøres uden opslag. På baggrund af hendes pris og cv var det også klart, at bedømmelsesudvalget fandt hende kvalificeret. Jeg – der var den nye, ærlige fra Jylland – vidste ikke om uregelmæssigheder, jeg kendte ikke den tidligere sag om 2002-disputatsen i detaljer, blot at hun blev frikendt dengang. Og jeg kendte heller ikke nærmere til Praksisudvalgets sag, hvor hun jo også var frikendt. Så jeg så ingen problemer i, at indstille hende til professoratet – og jeg fortryder ikke min forvaltning dengang, for jeg kunne ikke vide bedre”.

Penkowa 4: 1.724.000 i hold-kæft-penge

En af flere uregelmæssigheder, som Penkowa har været involveret i, handler om misbrug af en forskningsbevilling på 5,65 mio. kr. fra en fond. Fonden nægtede for nylig at godkende et regnskab for, hvad den store bevilling var blevet brugt til. Pengene blev givet i 2005 og var ”øremærket” til forskning i et protein, som muligvis kan bruges til at transportere medicin ind i hjernen og bruges i behandling af Alzheimer. Og fonden mente, at KU i afrapporteringen og regnskabet for brugen af bevillingen ikke kunne redegøres for, at de faktisk var gået til den ønskede forskning.

Og Penkowa kom under mistanke for at have brugt 2-3 mio. kr. til private formål, bl.a.

advokatregninger, tøj og rejser m.m. KU forligte imidlertid sagen ved at tilbagebetale 2 mio. til fonden – og den begivenhed skete tilfældigvis samtidig med, at Penkowa ”frivilligt” sagde sin professorstilling op på KU.

DAGENS MEDICIN fik aktindsigt i, at Penkowa faktisk indgik aftale om at betale 276.000 kr. tilbage – et beløb, der svarer til den advokatregning, som Penkowa betalte for advokatbistand i sagen om Praksisudvalget: Hun brugte det beløb på advokatbistanden, for det ”var relevant for min forskning at anvende juridisk bistand”, forklarer hun: Og der er også udformet en aftrædelsesaftale om, at hun ikke mødes af yderligere erstatningskrav, ”fordi der ikke er tale om privatforbrug”. Den aftrædelsesaftale har FORSKERforum ikke kunnet få aktindsigt i.

Hold-kæft-penge

Men hvorfor betalte KU så 1.724.000, som Penkowa havde brugt, tilbage uden at kræve dem af Penkowa, lyder medicinermiljøets spørgsmål nu, for de penge fragår jo fakultetets forskningsbevilling. Var det simpelthen ”hold-kæft-penge”, som skulle lukke sagen; betaling for, at hun frivilligt skulle sige sin professorstilling op? Og hvem havde interesse i en sådan hurtig lokumsaftale, ud over rektor og Penkowa?

Men KU-bestyrelsesformand **Niels Strandberg Pedersen** afviser, at der er noget at komme efter. Han forklarer, at KU betalte for at fonde ikke skulle blive utrygge ved at indgå aftaler med KU. Det var hensynet til fonden, som gjorde, at KU valgte at betale de to millioner tilbage. Men han fastholder, at langt de fleste penge er brugt til forskning og henviser til en revisionsrapport fra sundhedsfakultetet.

”Det er ikke så graverende forhold, at vi kan forlange, at Penkowa betaler alle penge tilbage. Til gengæld har vi et hensyn til mange forskellige fonde i Danmark og udlandet. Vi sender et signal om, at vi selvfølgelig tager sådanne sager alvorligt”, forklarer KU-bestyrelsesformanden til UNIVERSITETSAvisen.

Men han forklarer ikke – som fondens advokat har antydnet – at Penkowa måske nok har brugt penge på den slags forskning, som fonden egentlig havde bevilget penge til, men til en helt andet type forskning. Hvis det forholder sig sådan, så afslører det slinger i KUs bevillingstjek. *Og har Penkowa brugt penge langt udenfor bevillingsformålet – hvilket vel retsligt set gør hende erstatningspligtig?*

Men FORSKERforum har ikke kunnet få aktindsigt i hendes fratrædelsesaftale, for det er en personalesag, siger KU.

Penkowa 5: Trængsel ved håndvasken

Der er nogle i medicinermiljøet, som er meget interesserede i, at Penkowa-sagen undersøges med tilbagevirkende kraft. Nogle har lækket en lang række centrale dokumenter i sagen. Indledningsvist skete det til WEEKENDavisen, som kunne skrive velinformerede insiderhistorier om, hvad der faktisk er foregået omkring sagen, som afsløres af ph.d.-studerende, der luftede mistanker om fusk for institutleder Albert Gjedde, der som i en kriminalfilm lusker ind på hendes kontor, tjekker hendes forskning og finder noget mistænkeligt.

Og herfra, i november 2010, kørte sagen så. Mange i medicinermiljøet vil gerne give deres version af sagen, uden dog at ville lægge navn til. Det er en betændt sag, hvis/når en fuser kan kunnet operere som en stjerne i årevis uden at blive anfægtet af det kollegiale peer-kontrol.

At det er en penibel sag fortælles ved, at der er få, som vil citeres i sagen. Man risikerer mistænkeliggørelse, sin troværdighed og bøv, hvis man står frem, så derfor er de fleste af FORSKERforums kilder anonyme i denne artikel (som dermed får karakter af en miljøbeskrivelse, hvis troværdighed hænger på, at miljøet kan genkende beskrivelsen, red.). Det er også meget sigende for et barsk forskningsmiljø, at folk kun tør protestere, når de er del af en gruppe på 58 forskere.

Et medicinermiljø med dårlig samvittighed?

For udenforstående ser Penkowa-sagen ud som om dele af medicinermiljøet har travlt ved håndvasken og prøver at tørre ansvaret af på eks-dekanen: *Er der nogle, som har dårlig samvittighed over, at de ikke i en tiårs-periode klagede over hendes forskningspraksis?*

Hertil svarer **professor Bente Finsen**: "Jeg står ikke ved håndvasken, og har ikke dårlig samvittighed. Det var en opslidende sag at deltage i. Og når bedømmelsesudvalget i 2003 ikke indbragte sagen for UVVU, så skyldes det, at vi som bedømmere blev frarådet af en juridisk ekspert at indklage Penkowa for UVVU pga. forpligtelsen til fortrolighed om bedømmelsen. Så tilbage står, at offentligheden savner et svar på det tredje spørgsmål: Om antallet af rotter og hvor forsøgene skulle være foregået?"

Blev uforskammet behandlet, men svarede ikke igen?

De udenlandske eksperter fandt ikke kritisable elementer i Penkows data. Og så kom de i øvrigt med en grov beskyldning mod bedømmelsesudvalget om, at det ikke havde "tilstrækkelig evne eller vilje til at forstå materialet og metoderne". Og KU gav Bedømmelsesudvalget noget, der lignede en 'næse'.

Det undrer dog også medicinermiljøet, at Bedømmelsesudvalget ikke forsvarede sig: "De skulle aldrig have accepteret den uforskammethed i 2004, ganske simpelt. De to udenlandske eksperter påstod, at Bedømmelsesudvalget havde misforstået disputatsen. Og de intimideres tilmed groft for 'ikke at have tilstrækkelig evne og vilje til at trænge ind i materialet og de anvendte metoder'. En sådan faglig fornærmelse havde jeg aldrig fundet mig", siger en central person i sagen.

Men hvorfor reagerede bedømmelsesudvalgets medlemmer ikke på denne faglige uforskammethed?

Finsen: "Helt ærligt: Simpelt fordi vi på det tidspunkt havde brugt lang tid på den sag. Desuden havde vi den juridiske eksperts råd, om at vi ikke skulle rejse uredelighedssag. Vi orkede ikke at bruge mere tid på en faglig tvist, der så ud til at være udsigtsløs."

Hvem skal rejse sager: Forskermiljøet selv eller dekanen / Rektor?

Eks-dekan Hemmingsen forsvarede den ekstraordinære ekspertprøvnings i 2003 med, at han var sat i en catch-22, for bedømmelsesudvalget underkendte disputatsen og antydede uredelighed, men ville ikke indklage Penkowa for uredelighedsudvalget. Men nu bebrejder medicinermiljøet så eks-dekanen, at han og KU ikke indklagede Penkowa. Og eks-dekan Hemmingsen har flere gange henvist til, at det jo har været forskeres frie ret at anlægge uredelighedssag.

Det rejser et andet spørgsmål: *Forskersamfundet skal vel – igennem peer-systemet – holde orden i eget hus? Det er vel ikke en fagligt ukyndig dekans ansvar at rejse en uredelighed, derimod først og fremmest de fagligt sagkyndiges ansvar – dvs. hjerneforskermiljøets?*

Hertil gentager Finsen: "Som bedømmere blev vi frarådet af en juridisk ekspert at indklage Penkowa for UVVU pga. forpligtelsen til fortrolighed om bedømmelsen."

Forskermiljøets eget medansvar?

Tilbage står så en højprofileret sag med mange parter, der alle har det til fælles, at de lægger ansvaret fra sig og mistænkeliggør andre. Det er påfaldende, at efter uregelmæssighederne om Penkowa er dukket op, så er der stærke kræfter i forskningsmiljøet, som vil have den sag belyst og have placeret ansvar. Og det kan for udenforstående ligne en slags *ansvarsfralæggelse, hvor dele af medicinermiljøet har travlt ved håndvasken – fordi de har dårlig samvittighed?*

Det spørgsmål har FORSKERforum stillet mange af de implicerede i sagen, og svarene varierer over samme forskellige temaer:

- "Uredelighedssager er en besværlige og tidsrøvende, og din bevisbyrde skal være stærk, før du anklager / indklager en kollega"

- "Fagligt hører jeg lidt til i udkanten af hendes forskningsfelt. Der er en snæver kreds af egentlige specialister på fagområdet, og jeg var ikke den rette til at rejse sag"

- "Den måde, som hun blev behandlet på af systemet, gav indtryk af, at hun havde magtfulde venner, så man skulle nok være meget varsom med at starte en sag. Og hun måtte jo også være noget helt særligt, når hun kunne få den store medieomtale"

- "Vi har jo fået en lov med en topstyring og meget magtfulde ledere, og meget lidt gennemsigtighed i systemet. I sådan et system er det ikke risikofrit at problematisere en forskers arbejde og dermed også indirekte systemet. Siger det ikke meget om et system, at der skal 58 underskrifter til, før man tør stå frem ..."

- "Hvis du er whistleblower mod en fagkollega, så risikerer du jo selv at komme møllen; i værste fald at blive chikaneret eller blive udsat for repressalier. KU har slet ikke procedurer til at håndtere uredelighed, og Praksisudvalget har hverken kompetencer eller faglighed til at dømme. Og det er lidt det samme med Uredelighedsudvalget, hvor man nærmest har indtryk af, at det først og fremmest er til for at beskytte forskere mod mistanker"

Enkelte kilder har dog også det selvkritiske blik på:

- "Hånden på hjertet: Vis mig den forsker, som altid har haft 100 pct. orden i sine forsøgsprotokoller. Du kan altid finde noget problematisk. Jeg siger ikke det for at rense Penkowa - for den lange række sager indikerer jo noget andet - men det er et forbehold, som du også har med, når du overvejer at beskyldte andre for fup og manipulation ..."

Penkowa 6: Et lamt system til fup-udredning

Omkvædet fra mange af de forskere lyder, at hvis bare en af klagerne over Penkowa var blevet ordentligt belyst, så ville Penkowa ikke være så betændt, så det nu ses i offentligheden.

"Når sådanne anklager kommer frem, er systemet nødt til at undersøge det og være fair over for alle parter. Men her blev der ikke foretaget en ordentlig efterprøvning, men fejlet ind under gulvtæppet. Det kunne være, fordi nogle har en interesse i, at der ikke er en sag. Eller fordi det ikke er i universitetets interesse, når der opstår sager, som kan så tvivl om universitetets omdømme. Der er jo store penge og bevillinger udefra på spil", siger en kilde.

En anden tilføjer: "Forskerverdenens interne justits gennem kollegial peer-review'ing er jo godt nok. Men det kan aldrig sikres mod, at der er enkeltpersoner som forsker uredeligt af den ene eller anden grund. Men før eller siden vil det blive afsløret".

Men samtidig er der mange kilder, som problematiserer de eksisterende organer, der tager sig af fup-anklager. Det gælder fx KUs interne Praksisudvalg, og det statslige Uredelighedsudvalg, UVVU, som forskere kan indbringe sager for. Mange tvivler på, at der vil komme noget ud af UVVUs behandling.

Og der peges på, at disse organer er bekvemme at tørre sager af på, i stedet for at KU fx selv gennemfører en undersøgelse – hvortil KU-ledelsen svarer, at så ville man bare blive anklaget for at skulle undersøge sig selv.

KUs eget Praksisudvalg kan ikke undersøge

Hjerneforskeren Elisabeth Bock er en af dem, der har været i klemme i sagen. Hun har arbejdet sammen med Penkowa, men afbrød af uafklarede grunde samarbejdet, som det i øvrigt også gælder for livsstilseksperter Bente Klarlund Pedersen. Hun overværede fra nærmeste hold i 2008, at det blev overladt til KUs Praksisudvalg at undersøge hendes forskning. Da faldt sagen samlet ud til Penkows fordel, selv om udvalget påpegede, at der i forhold til vejledning utvivlsomt var sket "brud på god videnskabelig praksis", men videre i den sag blev henvist til det statslige Uredelighedsudvalg. Men Bock var stærkt utilfreds med Praksisudvalgets manglende undersøgelse, og mente ikke, at det i

praksis kunne fungere som en frikendelse, fordi undersøgelsen var så mangelfuld.

Praksisudvalgets formand forsvarer sig med, at udvalget gjorde, hvad man kunne: "Vi har kun behandlet sagen på et skriftligt grundlag og kunne ikke foretage en egentlig efterforskning, fordi det ligger udenfor vores muligheder og beredskab. Selvstændige forsøg og efterprøvnin-ger ligger udenfor vores muligheder", forklarer forvaltningsprofessor Carsten Henriksen.

UVVU begrænset til bevidst fup og manipulation

KUs overdragelse til Uredelighedsudvalget UVVU mødes også af kritik. Juraprofessor **Peter Pagh** fra Københavns Universitet stiller sig tvivlende over for beslutningen om at overlade sagen til UVVU:

"Udvalgene er en velegnet konstruktion, hvis universitetsledelsen ikke ønsker at tage stilling til en sag og dermed blive fedtet ind i den. Omvendt kunne man også sige, at de slipper for at tage ansvaret i den her sag, fordi de altid kan sige, at det har UVVU afgjort", siger juraprofessoren (til INFORMATION).

KU-ledelsen har markeret, at når UVVU har afgjort sagen, så er den vel ikke længere. Men retsvidenskabs-professor på Aarhus Universitet **Ellen Margrethe Basse** – der har undersøgt UVVUs regelsæt og praksis – konstaterer, at sager behandles inden for et snævert koncept. Forskning kan kun erklæres uredelig, hvis det bevises, at der bevidst (med forsæt) er lavet fup eller manipulation og at der dermed er sket en vildledning af offentligheden. Og tidligere sager med Lomborg og Helmuth Nyborg har den bevisbyrde været svær.

"UVVU har til formål at styrke forskningens troværdighed, men sådan virker de ikke. Som UVVU er skruet sammen, så er udvalgene mere til for at beskytte forskeren mod uretmæssige anklager og genopretter dermed ikke tilliden til universiteterne", forklarer Basse (til INFORMATION). Hun mener, at universiteterne selv må sikre den tillid til forskning via intern kontrol.

Der er nu stor spænding om, hvordan UVVU vil gribe sagen an, fx hvordan man vil håndtere manglende forsøgsprotokoller eller inkonsistente data hos Penkowa. Vil man eftergøre forsøgene?

Ifølge UVVUs praksis pålægges alle implicerede parter tavshedspligt, mens sagen behandles. Det kan lægge sagen død i det næste års tid. Først skal UVVU acceptere at antage og behandle klagen. Gør man det, går der typisk et år, før der falder en afgørelse – og den vil i bedste fald blive offentliggjort i anonymiseret form engang i slutningen af 2011 (årsrapporten for 2010).

Penkowa 7: Systemfejl

Ovenover alting svæver det, der måske er allersværest at italesætte, nemlig indikationerne på systemfejl: Er der noget galt med et system, der kan gøre det nødvendigt for unge forskere at 'brande' sig som Penkowa, ekstrem eller ej? Er der noget galt med et system, der kan gøre en mulig fupmager til "rollemodel" og årets Elite-Forsk'er? Og hvad fortæller denne sag om det Sanderske forskningssystem?

Nogle vil bagatellisere, at det jo bare handler om en enkeltsag i et meget konkurrencepræget miljø, og at brådne kar findes i alle systemer.

Nogle taler om systemfejl i den enstrengede, topstyrede ledelsesstruktur på universiteterne, "hvor ledelsen er så magtfuldkommen, at den er stort set umulig at korrigerer nedefra og kollegialt, når den kører af sporet. Dermed kan sager vokse og vokse indtil de bliver så store at pressen, udlandet (NATURE) og måske endda politikerne vågner. Og når man når der til, er skaden sket, forskningen og universiteternes troværdighed plettet", siger lektor og bloggeren Søren Pold.

Nogle i forskermiljøet problematiserer **den magtmæssige side** ved at tillægge hendes karriere og hendes frikendelser for fusk, at hun "tilsyneladende havde magtfulde og indflydelsesrige venner". Hermed hentyder de dels til et topstyret og autoritært og uigennemskueligt forskningssystem, og KUs hemmelighedskræmmeri bekræfter bare dette. Symbolet på personmagt bliver først og fremmest eks-dekan og nuværende rektor Hemmingsen. Men også til eks-videnskabsminister Helge Sander, som personligt har støttet Penkowa, og som angiveligt er blevet så meget personlige venner med hende, at hun besøgte ham privat sidste sommer. Også efter at han afgik som videnskabsminister og sager mod hende er hvirvlet op, har Sander støttet hende. Det gjorde han gennem et læserbrev i WEEKENDavisen, samt ved at han og konen i december troppede op for at overvære en høring af hende i en af uregelmæssighedssagerne. Det tager nogle som et symbol på, at magt og indflydelse spiller en stor rolle i forskerverdenen – og ikke bare faglighed.

Og her man så ved det politiske element, nemlig om det Sanderske uni-system med topstyring, enerådige ledere og konkurrence, og her bliver det rigtig svært for det er måske den store systemfejl bag Penkowa-sagerne. Men det er nok ikke en sag, som UVVU vil udrede ...

Penkowa: Ek

Hvorfor fik hun så meget medieomtale

Milena Penkowa har beredvilligt stillet op i pressen og kommet med mundrette udtalelser, som ofte handlede om, at hun var ligeglad med den danske Jantelov og med et nyliberalt omkvæd om, at enhver er -sin egen lykkes smed. Og hendes nærmest overmenneskelige fortælling om sin livsform - bl.a. at hun står op 4.43 hver morgen for at motionere og at hendes arbejdsdag går til kl. 19 hver dag m.m. - er uimodsagt kørt ud i offentligheden.

KVINDELIG ROLLEMODEL

Men Penkows signalværdier og budskaber passede i hvert fald videnskabsminister Helge Sander så godt, at han kaldte hende "kometen i dansk sundhedsforskning" og tildelte hende årets Elite-Forsk pris 2009. Men hvordan kan sådan en kvindelig rollemodel få så meget plads i medierne - uimodsagt?

KVINFO: Rollemodellen afspejler samfundskrav

Det er bemærkelsesværdigt, at Penkowa i årevis har givet mange interviews og stillet op til fotosessions i dameblade. Som sådan har hun fungeret som barsk rollemodel for andre kvinder, underforstået at hvis kvinder vil gøre forskerkarriere, så må de ofre privatlivet og opføre sig socialdarwinistisk. Hun har brandet sig selv som en med klare fravalg af børn/familie, med hån mod dansk Jantelov og med personlig indretning på de barske krav, forskerverdenen stiller.

Penkowa står også på det kvindelige videnscenter KVINFOs ekspertliste. Men hvad siger KVINFOs leder Elisabeth Møller-Jensen til det kvindebillede eller den rollemodel, som Penkowa repræsenterer?

"Nej, det undrer mig faktisk slet ikke, at nogle løser de brogede krav til kvinder på denne - ekstreme - måde. Det er ikke så underligt, at nogle unge og ambitiøse forskerkvinder reagerer sådan. De lever vel nærmest op til krav i tiden. For det første de krav, som regeringen stiller til kvinder, at kvindekarriere og ligestilling er en privatsag, dvs. at hvor det er kvinders eget individuelle valg om de vil fravælge børn - og hvor det altså ikke er et politisk-strukturelt problem, som der kan gøres noget ved. For det andet reflekterer hendes holdning så også af nogle markeds-mekanismer i forskningsverdenen om forskning og faktura, hvor man skal sælge sig selv i skarp konkurrence med andre," svarer hun.

Hvorfor protesterede kvinder ikke mod den modelrolle?

"At hun står på KVINFOs ekspertliste fortæller jo bare noget om hendes faglige kompetencer,

Parkering af sagen. Med mundkurv

En af udløberne af Penkowa-sagen er mediciner-miljøets underliggende mistænkeliggørelse af Ralf Hemmingsen for at parkere og lukke sagen. Det gjorde han fx ved at sende den til KUs Praksisudvalg. I 2006 var det professor **Elisabeth Bock**, som ellers tidligere havde bakket Penkowa op, der satte spørgsmålstegn ved en række analyseresultater.

Men Bock oplevede, at systemet ville have hende til at tie med kritik. Da Praksisudvalget i 2008 havde rensset Penkowa oplevede Bock, at Praksisudvalgets formand gav hende mundkurv på. Han skrev til hende, at hun skulle passe på med, hvordan hun kommenterede sagen:

"Jeg blev forbløffet over, at universitetet tog sådan på vej over min indsigelse, at man truede mig med kriminalret og personlige ansættelses-mæssige konsekvenser m.m. Hvorfor var det så vigtigt at lukke den sag? Men jeg blev da umiddelbart lammet og passiv af den udmelding", indrømmer Bock. "Men efterfølgende gik det op for mig, at jeg selvfølgelig har ret til at udtale mig kritisk om de anvendte procedurer uden at gå ind i den konkrete personalesag. Og det var jo netop, hvad jeg havde gjort, nemlig påpeget mangler i Praksisudvalgets behandling af sagen".

Bock blev også forbløffet over, at Praksisudvalgets formand nægtede at vedlægge hendes indsigelse i sagens akter: "Ironisk nok sluttede jeg mit brev med den profeti, at hvis der ikke blev gjort noget i sagen, så risikerede universitetet, dekanen, rektor og Praksisudvalget at lide skade. Og det er jo det, som nu er sket".

Hertil forklarer **Praksisudvalgets formand, Carsten Henriksen**: "Det var ingen mundkurv på at kommentere sagen. Hun måtte gerne klage over proceduren og undersøgelsen. Hun måtte bare ikke fremture med, at Penkowa var skyldig, for så risikerede Bock at få en personalesag på halsen".

"Jeg er en kriger. Konkurrencelysten og kompromisløs. Jeg har en opfattelse af, at jeg kan alt, og jeg kan gøre alt og at jeg kan gøre det bedre end nogen anden. Til hver en tid"

Penkowa

"Jeg færdes i et miljø, hvor der er konkurrence om fondsmidlerne og om at komme først med resultaterne. Et miljø, hvor dette er naivt at tro, man har venner. Man har fjender og mindre fjender inden for hjerneforskning. Vi kommer da hinanden ved, mine kolleger og jeg, men på et særligt plan. Der er ingen, der fortæller noget dybt personligt, simpelthen fordi det vil blive brugt i en form for udradning. Man skal være relativt kold og kynisk, hvis man skal trives i forskermiljøet. Ellers bliver man mast"

Penkowa

Vækkeuret ringer 4.43 hver morgen i den toværelses lejlighed på Vesterbro i København. Fra klokken fem og en time frem fungerer den som motionsrum. Efter et hurtigt brusebad og lidt frugt er hun på vej til jobbet

"Min arbejdsdag varer typisk til kl. syv om aftenen"

Penkowa

Milena Penkowa har svært ved at opdele døgnets øvrige timer på forskellige aktiviteter. For hende smelter arbejde og fritid sammen

strem rollemodel for kvinder

? Og hvorfor sagde andre kvinder ikke fra? – lyder spørgsmålene til KVINFOs leder

"Mit brand skal nok klare det her", udtaler Penkowa til DAGENS MEDICIN efter at sagen har raset i en måned. Og branding, det har hun lavet, med sportsvogn, frugt på bordet, afslappet overskud m.m. i damebladene (her SØNDAG).

ikke om hendes private gøremål eller holdninger. Også Pia Kjærsgaard er fx med på listen", siger KVINFO-direktøren.

Men er det ikke problematisk for opfattelsen af krav til kvinder i karriere, når Penkowa fremstår med denne ekstreme rollemodel for yngre kvinder?

"Hun har været dygtig til at gribe tendenser i tiden og tviste dem til egen fordel. Hun er jo et svar på nogle af de krav, som ligger i tiden", svarer KVINFO-direktøren. "Jeg tillader mig at præsentere et andet ideal, som handler om, at der bør være muligt for kvinder, at have både børn, familie og karriere. Det er i mine øjne den store politiske udfordring".

For eks-videnskabsminister Sander var hun rollemodellen for en kvindelig forskerkarriere. Han kaldte hende "kometen i dansk sundhedsforskning". *Hvorfor var der ingen kvinder, som protesterede mod Penkowa som rollemodel?*

"Hun har da lov til at fortælle, at sådan lever og prioriterer hun sit liv. Og at eks-videnskabsministeren har set hende som rollemodel må stå for Sanders egen regning. Og hvis jeg – med mine holdninger – skulle bruge tid på at korrigere forskellige kvindelige 'rollemodeller' – ekstreme eller ej – så ville jeg da få travlt".

Også promovning af bestemt ideologi

Hvorfor har hun haft sådan en gennemslagskraft i medierne, at hun er blevet interviewet i såvel aviser, ugeaviser og dameblade?

"Nogle synes vel, at det er fedt med kvinder, der lever deres liv på en yderkant? Men det indgår da også, at hun har været dygtig til at brande sig selv med markante udtalelser og med at stille op til fotosessions. Hun har indrettet sig mod mediernes nyhedskriterier, hvorefter det er 100 gange så nemt at komme på, hvis man siger noget provokerende eller ekstremt, og ikke bare stiller feministiske standardkrav", forklarer hun.

"Der findes i dag mange forskellige slags feminister, fx 'blå feminister', som får plads i medierne og som siger, at kvinder ikke både kan passe familie og karriere; de må vælge. I den forstand er det jo også ideologisk, hvilket kvindelig der fremmes og promoveres. Og i den forstand er Penkows klare fravalg af børn/familie, hendes snak om dansk jantelov, hendes tackling af de barske krav, forskerverdenen stiller, da også passet ideologisk ind i nogle bestemte politiske dagsordener. Og det har da også medvirket til at give hende plads i medierne. Uden at der blev stillet kritiske spørgsmål".

“ Mandeverdenen passer mig storartet, det er derfor, jeg har valgt den. Mænd er ikke så komplicerede som kvinder. Hvis der er noget, der går dem på, siger de det. Også hvis de har ros tilovers. Det er nemt at forholde sig til, og sådan er jeg også selv indrettet

Penkowa

“ De mange arbejdstimer og de skarpe prioritering af fritiden har været medvirkende til, at hendes ægteskab gennem 14 år forliste

Penkowa

“ På dag et meldte jeg ud for kæresten, at jeg ikke ville have børn, for jeg ville nyde at dyrke min karriere. Allerede dengang var der et mismatch mellem os, for han ville gerne have børn og syntes ikke, at det var noget særligt at bo i byen

Penkowa

“ Jeg vil ikke have børn, fordi jeg ikke vil afsætte tid til det. Hvis jeg havde lyst, ville jeg jo bare gøre det, men det har jeg virkelig ikke, og når jeg ser, hvordan børnefamilier slås i hverdagen for at få det hele til at gå op, har jeg virkelig svært ved at se fidusen i det

Penkowa

Fusk: Skyld og medskyld og uskyld

En whistleblower – norske CAMILLA STOLTENBERG – fortæller om, hvordan det var at opdage forskningsfusk

Læge og ass. direktør ved det norske Folkesundhedsinstituttet CAMILLA STOLTENBERG afslørede i 2006, at den norske læge og kræftforsker Jon Sudbø havde opfundet alle de persondata, der dannede baggrund for en opsigtsvækkende artikel i LANCET om mundhulekræft. Stoltenberg opdagede, at Sudbøs data stammede fra en database over kræftpatienter, der endnu ikke var åbnet. Her fortæller hun om sin erfaring af sagen.

I de stille dage mellem jul og nytår 2005 læste jeg en videnskabelig artikel. Jeg arbejdede med et kapitel til en bog og ville bruge artiklen som reference. Forfatteren hed Jon Sudbø og studiet var publiceret i LANCET i oktober samme år.

ESSAY – FUSK

Først læste jeg sammenfatningen og syntes, at det var lidt underligt. Derefter læste jeg afsnittet om metode og materiale. Det var også sært. Så læste jeg hele artiklen og fandt flere fejl, mange fejl. Virkelig urolig blev jeg først, da jeg så at forfatteren takkede alle de ansatte i CONOR – Cohorts of Norway – mit institut, Folkesundhedsinstituttet. Siden 2002 havde jeg haft det administrative ansvar for vores database. *Kunne nogen, som arbejdede under min ledelse ulovligt have udleveret datafiler?* Kunne jeg være medansvarlig for en artikel i LANCET, som der åbenlyst var noget galt med?

Første arbejdsdag efter nytår varslede jeg medarbejderne på instituttet og samarbejdspartnerne ved de medicinske fakulteter. Derefter fulgte ti begivenhedsrige dage, hvor andre spillede vigtige roller i opklaringen. Fredag d. 13. januar 2006 offentliggjorde Rikshospitalet så, at Jon Sudbø selv havde fabrikeret datafilen. Han indrømmede, at han havde fusket. Richard Horton, redaktøren i LANCET, beskrev sagen som en af de virkelig store svindelsager i medicinsk forskning og et mareridt for en redaktør. Hvordan opdager man forskningsfusk? For min del handlede det om *serendipity – the chance observation falling on a receptive eye*. En tilfældig observation som fanges af et modtageligt blik. Jeg ledte efter noget – et betydningsfuldt studium, som kunne illustrere de fabelagtige muligheder, der ligger i sundhedsregistre og folkesundhedsundersøgelser. Og jeg fandt noget helt andet. I begyndelsen gennemskuede jeg ikke, hvad det var. Ordet fusk faldt mig ikke ind, ikke engang noget i nærheden af sjusk. Nu

bagefter tænker jeg, at det var angsten for at blive gjort til medskyldig, der var afgørende for, at jeg slog alarm.

Kunne fusk'en være gennemført uden at blive opdaget? Jeg undrede mig over, hvorfor ingen havde reageret tidligere. Flere forskere kendte de aktuelle databaser godt nok til at opdage misbruget. *Var der bare ingen, som læste LANCET?* Det gjorde de sikkert, men måske var mit blik mere modtageligt. Jeg havde jo ansvaret for CONOR-databasen, og jeg havde for nylig været med i et udvalg, som foreslog en lov om sundhedsforskning. *Havde jeg advaret, hvis jeg ikke havde denne modtagelighed?*

Det kan jeg ikke vide.

Jeg har aldrig mødt Jon Sudbø. *Ville jeg have anmeldt, hvis jeg havde haft et samarbejde med ham, inden jeg læste artiklen?* Jeg tror det, men kan ikke vide.

Mit Folkesundhedsinstituttet var heldig. Ingen af vores medarbejdere var involveret. Vi havde ikke udleveret data, hverken lovligt eller ulovligt. Vi var ikke medforfattere, vejledere, arbejdsgivere, stipendiater, kolleger, venner eller familie til Sudbø. Det kunne vi have været.

Ville vi da have anmeldt det? Jeg tror og håber det.

På hvilken måde ville vi have advaret? Ville det have ført til noget?

Rikshospitalet og Universitetet i Oslo tog hurtigt ansvar, og udnævnte en granskningskommission med en udlænding som leder. Kommissionen konkluderede, at Sudbø alene havde skylden. Men også andre aktører kom igennem sagen med skader og medansvar for at fusket ikke var blevet afsløret tidligere.

Jeg tror, at meget få personer vil og kunne gøre som Sudbø. Det er vanskeligt at identificere sig med ham. De andre roller er det lettere at leve sig ind i. Medforfatterne, vejlederen, stipendiaten, arbejdsgiverne og familien blev ramt hårdt. Blandingen af rollerne som offer og medansvarlig er vanskelig at leve med. I månederne, der fulgte afsløringen, blev jeg fremstillet i medierne som en detektiv, en opdager, en slags helt.

Jeg oplever det ikke sådan selv. Der var ingen risiko involveret for mig selv i min rolle, og selv om jeg satte det hele i gang var det et held, at jeg personligt kom ud af det som en helt. Det er en tynd og utydelig linje, som skiller de medansvarlige og heltene i den slags historier.

(Kilde: 'Forskning og Medicin', Norge).

Videnskabsministeren: 1-årige kandidater

Regeringen vil skabe mere vækst ved at indføre en ny 1-årig kandidatuddannelse. Det var videnskabsminister **Charlotte Sahl-Madsens** oplæg, da regeringens Vækstforum med sværvægtet fra erhvervsliv og fagbevægelse holdt et afgørende møde i slutningen af januar:

"Vi får brug for højtuddannet arbejdskraft, og universiteterne skal have mulighed for at designe uddannelser, der ikke følger systemet i dag med tre års bachelor og to år til kandidatstudiet", forklarede ministeren. Ministeren forklarede forslaget som en mellemmulighed, mellem de få (10 pct.), som står af på bachelortrinet, og så kandidatuddannelsen.

Og arbejdsgiverne i erhvervslivets interesseorganisationer, Dansk Erhverv og DI, vil gerne mulighed for at vælge frit blandt så mange kvalificerede som muligt og nu også på så mange hylder som muligt, fordi det er godt med mere fleksibilitet i systemet. Men arbejdsgiverne fortæller ikke, hvorfor de ikke vil ansætte bachelorer, men foretrækker kandidater.

Og talsmanden for uni-rectorerne, **Jens Oddershede**, tror ikke på, at den 1-årige overbygning vil gøre bachelorer mere attraktive for erhvervslivet: "Det er ikke klog politik at reducere uddannelsestiden. Vi skal højtuddanne folk så meget, som de kan, og som de kan klare. Og ender universiteterne med alt for mange forskellige produkter – i flere udgaver – bliver det ikke ligefrem nemmere at skulle ansætte de nyuddannede" (POLITIKEN 21.jan.)

Deltidslæreres glade årspriser 2010

KUAs deltidsvip'ere uddeler hver år en pris, der går til personer, der i årets løb skønnes at have haft betydning for de deltidssattes forhold. Normalt deles prisen mellem en glad og en sur pris, men i år blev der uddelt to glade priser.

De gik til journalist Jesper Tynell fra DR-Orientering og dennes interview 12. januar 2010 med juraprofessor Kirsten Ketscher, som altså fik den anden pris. I interview'et redegjorde juraprofessoren i socialret for, at gruppen af deltidssatte er udsat for diskrimination på arbejdsmarkedet, fordi de ikke har samme rettigheder som deres fastansatte kolleger, selv om de indgår i den faste stab på universitetet. Samtidig havde hun modet til juridisk at pille en voldgiftsdom, som gik eksterne lektorer imod, fra hinanden og gav udtryk for, at sagen bør føres ved EU-domstolen. Professoren vurderer, at de eksterne lektorer vil have gode chancer for at få tilkendt pension med tilbagevirkende kraft fra 2001.

KU-hum: Nogle +60-årige på halv tid

Nedskæringer blev klaret via afværgeforanstaltninger, som dog ikke er uproblematisk

På KU-humaniora var der usikkerhed før jul, efter at dekanen varslede hovsa-besparelser på 15 mio., som kunne koste 35 stillinger i 2011.

"Fyringer for vip'ere blev imidlertid undgået via afværgeforanstaltninger, men desværre ikke for tap-personalet. Der var flere modeller at vælge imellem for +60-folk: Enten kunne man fratrage pr. 1. marts og få et halvt års løn. Eller man kunne fratrage pr. 1. marts og få fuld pensionsudbetaling i to år. Men den mest populære var nok den, hvor man går på halv tid i fire år (med fuld pensionskompensation), hvorefter man går på pension", forklarer tillidsmand på KU-humaniora Karsten Fledelius.

"Og der var ingen armvridning, for ordningen opfattes som favorabel for nogle ældre medarbejdere, for den indebærer en lettere arbejdsbyrde, samtidig med at den ikke forringer ens pensionsmuligheder. Og det er en måde at trappe ned på, for mange føler sig ret forbundet til universitetet. Og for arbejdspladsen er

ordningen god, fordi man fastholder ekspertisen hos de ældre".

Humaniora mister langsomt fagdækning

For de implicerede vip-ansatte endte sagen tåleligt:

"Man skal dog ikke i lettelsen glemme, at der samlet set sker indskrænkninger i den faglige dækning", siger tillidsmanden. "Men løsningen giver også en del signalforvirring, for på den ene side skæres der ned på pengene og fagdækningen, når nogle går ned i tid. Og på den anden side, så lukker man økonomien, så det bliver svært at se, hvordan der bliver penge til nyansættelser, så næste generation kan komme i spil. Men det skyldes jo først og fremmest, at KU skærer på humanioras økonomi".

Man ved endnu ikke, hvilke områder, der især rammes af 15-20 tap-fyringerne, der dog også kan løses via omplaceringer: "Men det er mærkværdigt, for man tror åbenbart, at

humaniora kan klare sig uden teknisk bistand: Eksaminationsadministration, it, regnskab, studieadministration osv."

Gummikriterier bag fyringsvarsler

Der var dog utilfredshed med dekanens procedure i december. Hun fremlagde nemlig ikke mere præcise og objektive kriterier, men generaliserede kriterierne så meget, at dekanen i praksis fik fuldstændig frit spil til at prikke, hvem hun ville. B-siden protesterede mod sådanne gummikriterier og krævede, at der skulle tages udgangspunkt i, hvilke funktioner der bedst kan undværes (for ellers kan ledelsen groft sagt bruge fyringsrunden til at udrense bestemte medarbejdere, og kort tid efter genopslå stillingsindholdet rettet mod ansættelse af en ny medarbejder).

I samarbejdsudvalget havde dekanen fremlagt en procedure, som de ansatte protesterede imod. KUs generelle personalepolitik kræver, at der lokalt skal fastlægges præcise kriterier for, hvad folk kan "prikkes" på (fx nedlæggelse af funktioner, omstruktureringer, rationaliseringer o.a.). Ledelsen skal endvidere fastlægge de individuelle kriterier, som skal benyttes ved prikning af enkelte medarbejdere. Disse kriterier skal fremlægges og drøftes i det lokale samarbejdsudvalg.

Uafklaret: Fyringskriterier i fremtiden

I den konkrete sag fik man omformuleret skrivelserne: "Dekanens formulering blev gjort 'nænsom' og til at leve med. Men principielt er A- og B-siden ikke blevet enige om proceduren og de juridiske detaljer vedr. fyringskriterier. B-siden afviser, at der indføres personlige kriterier, for det kan føre til at de pågældende medarbejdere får et stempel på sig. Folk skal ikke belastes af det, hvis de fyres", forklarer vip-tillidsmanden.

jø

Lær ABC om EU-projekter

Det kan virke som en kompleks opgave at skrive ansøgninger til EU's forskningsprogram (FP7) og gennemføre internationale forskningsprojekter. Men det kan læres.

EuroCenter tilbyder kurser om bl.a. ansøgningsteknik, økonomi, rapportering, kontrakter og kurser målrettet koordinatører af FP7-projekter. Kurserne holdes i København.

Læs mere på www.fi.dk/fp7-kurser eller bestil EuroCenters kursuskatalog 2011 på eurocenter@fi.dk.

Kurser forår og sommer 2011

Titel	Dato
Den gode ansøgning til FP7	8. marts 2011
Rapportering i FP7	29. marts 2011
How to Write a Competitive Proposal for Framework 7	6. april 2011
How to Negotiate and Administer Framework 7 Grant Agreements	7. april 2011
Den professionelle koordinator	12. maj 2011
Kontrakter og intellektuelle rettigheder i et FP7-projekt	19. maj 2011
SMV'er – styrk dit internationale udsyn	16. juni 2011
Bliv en haj til budgetter og regnskab i FP7	21. juni 2011

Forsknings- og
Innovationsstyrelsen

Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling

Annoncer i FORSKERforum

1/4 side: 3.000,-

1/2 side: 5.000,-

1/1 side: 7.000,-

Kontakt: joe@dm.dk

Fuldtidsforskning til halv pris

Fyringer undgået ved, at ansatte på Naturhistorisk Museum og på KU-LIFE har sat forskere ned i tid – men deltidsforskning

Vil du fyres eller sættes ned i tid?

Det valg er en række ansatte på henholdsvis KU-LIFE og Statens Naturhistoriske Museum (SNM) indirekte blevet stille over for i forbindelse med de nedskæringer, der er sket begge steder. På SNM er 8 medarbejdere gået 25 procent ned i tid, og på LIFE er der varslet arbejdstidsreduktion for 10 medarbejdere. En række af disse 18 er forskere.

”Det er ikke noget, vi har prøvet før. Men det er jo et forsøg på at fastholde bredden i museets arbejde,” forklarer **Morten Meldgaard**, direktør for SNM.

PÅ DELTID

”De enkelte institutter har haft stor frihed til at lave aftaler med medarbejderne. Og så har man diskuteret det og fundet ud af, at det var nogle gode løsninger”, lyder det fra **Erik Bisgaard Madsen**, konstitueret dekan på LIFE.

DM-formand: Når arbejdstiden bliver flydende

Umiddelbart kan løsningen virke sympatisk. I stedet for at fyre enkelte ansatte, bliver besparelsen lagt ud på flere, der dog beholder deres primære tilknytning og kan videreføre viden og forskning i organisationen. Men i større perspektiv er deltidsstillinger inden for forskning en problematisk løsning. Både arbejdstid og resultater er ofte flydende størrelser, og derfor kan realiteten nemt blive sådan, at den deltidsansatte forsker arbejder på fuld tid uden at få betaling.

”Det er problematisk med deltidsstillinger, når man ikke kan registrere arbejdstiden. Jeg kan selv huske fra min tid som lektor på CBS, hvordan nogle forskere på nedsat tid følte, at de arbejdede fuld tid til en deltidsløn”, siger **DM’s formand Ingrid Stage**.

Hun skynder sig dog at slå fast, at hun helt bakker op om de aftaler, som medarbejderne og tillidsrepræsentanter har indgået med ledelserne.

Deltidsansættelser et dilemma

Spørgsmålet om deltidsansættelser udgør nemlig et dilemma, både for den enkelte medarbejder, for tillidsrepræsentanten og for DM. I den enkeltes situation vil deltid næsten altid være at foretrække frem for en fyring. Problemet opstår først, når man løfter sig op i et større perspektiv.

”Det kan være en udmærket løsning, især hvis man er oppe i den alder, hvor man overvejer pension. Men det er klart, hvis du begynder at have en meget stor gruppe medarbejdere på deltid, så tror jeg ikke, det holder”, siger **Thomas**

Illusionstrylleri: Når forskere tvinges ned i tid som den oversavede dame

Vils Pedersen, fælles-TR på LIFE, der ikke mener, DM generelt bør stille sig på bagbenene over for deltidskontrakter.

På SNM er der lagt op til, at de forskere, der er blevet sat ned i tid, selv kan søge finansiering til at udfylde det lønhul, der opstår. De muligheder vurderer Morten Meldgaard til at være rimelig gode.

”Det kan være med undervisning, eksterne projekter, digitaliseringsprojekter og så videre, og det er noget, vi meget gerne vil bistå med at få i stand”, siger Meldgaard.

Men så lys ser verden ikke ud for en af de forskere, der selv er varslet ned i tid.

”Personligt synes jeg det er sjofelt at sætte folk ned i tid. Problemet er jo, at hvis du er en højt specialiseret universitetsforsker, så har du ikke noget alternativ. Har du studeret sommerfugle hele dit liv, hvor går du så hen og får et job? Og super-forskerne, som ville have haft en chance for at skaffe deres egen løn med eksterne midler, er jo ikke dem, man sætter ned i tid, siger **Arne Thorshøj Nielsen**, der er geolog.

Lokale arbejdstidsaftaler

Ingrid Stage vil som sagt ikke kritisere de aftaler om nedsat tid, som DM’s tillidsrepræsentanter selv har været med til at indgå. Men hun peger på de farer, der ligger i ordningen, for at de deltidsansatte i realiteten kommer til at arbejde gratis på fuld tid.

”Det kræver en ekstraordinær overvågenhed, både fra institutledelsens side, og også fra tillidsrepræsentantens side. Og så stiller problemstillingen fokus på vores krav om retten til at lave lokale arbejdstidsaftaler”, siger Stage.

Morten Meldgaard indrømmer også risikoen for, at forskere på deltid knokler videre uden at få løn, hvis de ikke har andet supplerende arbejde.

”Ja, den risiko er der givetvis, folk er jo meget engagerede”.

Hvad vil du gøre ved det?

”Det er jo ikke sådan jeg står med en pisk og jager dem væk fra museet. Man er fritstillet og velkommen til at lave andre ting. Men på et tidspunkt skal vi have ordningen evalueret

med samarbejdsudvalget. Det er meget vigtigt. Uanset hvordan du vender og drejer det her, er det jo ikke en rar ting.”

USA: Kontrakter på deltid

Forskere på nedsat tid er ikke et udbredt fænomen i Danmark, men andre steder ser man det i stadig større omfang. Det gælder blandt andet i USA, hvor universiteterne i stigende grad undlader at fastansætte forskere i det såkaldte 'tenure-track'. I stedet ansættes forskere på kontrakter – ofte på nedsat tid.

”For de amerikanske akademiske fagbevægelser er det et problem, at deres medlemmer i større og større grad lever at løse kontraktansættelser. Det skaber et a- og et b-hold, og det er specielt blandt unge, at b-holdet gør sig gældende”, fortæller **Jens Vraa-Jensen, international konsulent i DM.**

lah

Formidling frem for forskning

- på Statens Naturhistoriske Museum

Statens Naturhistoriske Museum (SNM) skal spare penge, men samtidig vil man ruste sig til fremtiden ved at blive mere synlige og opruste på formidling og markedsføring. Derfor er sparekniven rettet mod videnskaben, når der i de kommende fire år skal spares 20 millioner kroner.

På SNM har det betydet afskedigelse af 7 medarbejdere, 2 frivillige fratrædelser samt 8 medarbejdere, der har måttet acceptere at gå 25 procent ned i løn. Lidt under halvdelen af disse er VIP-ansatte.

DIVERSITET

KU's naturvidenskabelige område har de seneste år været hårdt ramt, og især fagområder som botanik og geologi har oplevet, hvordan *fagdiversiteten* er blevet indskrænket. Og med nedskæringerne på SNM får området endnu et skud for boven, blandt andet er det gået ud over to botanikere på museet.

Hvad med samlingerne

I medarbejdergruppen er der sorg over afskedigelserne, men også bekymringer for den nedprioritering af forskningen, som ledelsen har signaleret. Samtidig er der en faglig bekymring for museets videnskabelige samlinger. Hvert videnskabsområde har sin store samling, som ikke holdes med henblik på offentligheden, men for forskningens skyld. Arbejdet med disse samlinger er både meget tap-krævende, men udgør også en væsentlig del af det videnskabelige personales arbejde.

Ressourcerne var ikke for store i forvejen, og nu presses der yderligere.

”For eksempel er pasningen af samlingen af de højere planter (blomster mv., red.) meget hårdt ramt. Den nuværende kurator, der er fyret, afløste op til fire kuratorer. Han møder tidligere end de fleste og arbejder ofte både lørdag og søndag”, fortæller **Eric Steen Hansen**, tillidsrepræsentant på SNM, og udtrykker generel bekymring for faget botanik på KU.

Staben halveret

Niels Peder Kristensen, professor i entomologi, beklager også de svindende ressourcer til samlingshåndteringen.

”Risikoen er, at meget materiale ikke bliver

tilgængeligt. Der er løbende materiale der ikke er sorteret og kommet på plads i magasinerne, og specialist-dækningen af de videnskabelige samlinger er så udtyndet, at det er ved at være et alvorligt problem”, siger han.

Morten Meldgaard, direktør for SNM, mener ikke, samlingerne har været så hårdt ramt af de konkrete nedskæringer, men han erkender, at situationen for samlingerne ikke er særlig god.

”Jeg er meget opmærksom på, at det er et problem at vi ikke er så mange til at tage os af de store samlinger. Det er noget der bekymrer mig, men vi prøver at organisere arbejdet så godt som muligt, og prøver at skaffe eksterne midler til det”, siger og nævner som eksempel en bevilling på 5 mio. kr. fra digitaliseringspuljen.

Han erkender også, at den faglige bredde er under pres.

”For tyve år siden var vi mere end dobbelt så mange. Så er der sket en udtynding af den faglige dækning. De medarbejdere, vi har, må dække bredere, og samtidig må vi erkende, at vi ikke kan være dækkende på alle områder”.

Meldgaard fortæller dog, at man forsøger at koordinere med de øvrige naturhistoriske museer med en partnerskabsaftale, der skal sikre, at man i fællesskab formår at dække det biovidenskabelige område så bredt som muligt.

Ledelsen: Ud over rampen

SNM er i den lidt besynderlige situation, at økonomien vokser, samtidig med at man skærer og har ressourcemangel i forhold til kerneopgaverne. Det skyldes en stor stigning i eksterne bevillinger, blandt andet til flere grundforskningscentre under museet. Men det er ressourcer, der kun i begrænset omfang kan bruges i forhold til samlinger eller til at dække den forskningsmæssige bredde.

Ikke desto mindre tror Meldgaard på, at det er de eksterne midler, der skal bringe museet som helhed til ny hæder og ære. Det kræver synlighed, og derfor ser han prioriteringen af forskning og formidling som en investering i fremtiden, der også vil gavne den videnskabelige del:

”Det er en vanskelig prioritering. Men vi har valgt at sige, at vi skal ud over rampen for at synliggøre museets formål. Gør vi ikke det, så forsvinder vi ud af billedet”.

lah

Fif fra Årets pers

Udsøg dig dine ansatte. Lær dem at værne om deres

Ledere i universitetsverdenen udpeges på grund af deres akademiske meritter frem for deres lederegenskaber, og det er der blevet peget mange kritiske fingre ad. Men ikke desto mindre var det en institutleder fra Aalborg Universitet der løb med titlen Årets personaleleder i staten 2010. **Annette Lorentsen**, professor og leder af Institut for Uddannelse, Læring og Filosofi fik prisen fra Personalestyrelsen foran indstillede kandidater fra hele det offentlige område.

GOD LEDELSE

"Hun har formået at håndtere og forene politiske og ledelsesmæssige krav med hensynene til de enkelte medarbejdere og fagmiljøer – og vinde bred anerkendelse for det blandt både ledere og medarbejdere", lød begrundelsen fra **Personalestyrelsens direktør Lisbeth Lollike**, da prisen blev overrakt i slutningen af sidste år.

Personalet skal passe ind

Selv fortæller professor Lorentsen, at den gode personaleleder er den, der forener det gode arbejdsmiljø med kravet om at skulle levere. Og det gode arbejdsmiljø handler i høj grad om at sætte et godt hold. Annette Lorentsen har en klar opfattelse af, hvilke personlighedstyper der kan fungere godt i de arbejdsfællesskaber, hun har ansvaret for. Og den dygtige personaleleder brænder således igennem allerede når hun vælger og ansætter sine medarbejdere.

"I samtalen kører det på om vedkommende er en, der arbejder på den måde, vi arbejder på. Jeg vil ikke have nogen, der ser universitetet som et center med mange små butikker", fortæller hun. Og for det trænede øje tager det ikke lang tid at spotte, hvem der vil trække ned i det dag-sociale kollektiv:

"Jeg kan lynhurtigt se, hvordan folk formulerer sig. I løbet af de første tre linjer kan jeg som regel høre, hvilken person, det er, og om de passer ind".

Personlighedens betydning

"Jeg kan se, hvordan de starter med at formulere sig omkring stillingen. Nogle kan være alt for traditionelle, imiterende eller højtidelige. Jeg vil godt have nogle, der modsiger mig og selv får ideer. Nogle er meget formelle og konforme, og så er der nogle, der helt karsk fortæller, hvordan de ser verden".

Og mange kan sorteres fra på de kriterier, forklarer hun.

Men alle kan vel regne ud, at det er smart at udtrykke glæde for samarbejde og fællesskab. Hvordan gennemskues dem, der 'faker'?

Sørg for at medarbejderne leverer, så undgår man åndssvage dekoreter ovenfra, siger Annette Lorentsen, der her ses omgivet af sine medarbejdere.

"Ved samtalen er det noget med at skabe en stemning, hvor de kan komme til at sige ting, man ikke har ventet. Jeg kan godt lide at spørge om noget helt andet – noget uventet – midt i det hele, for at se, om de kan håndtere noget, der ikke indgår i skabelonen. Jeg vil også gerne sende et signal om, at jeg ikke går efter et bestemt svar. Jeg kan godt spørge: hvad tænker du om det her?"

Og så er der en sladderhank, som Annette Lorentsen også har et øje på: Kroppen.

"Din krop afslører dig. Den måde folk sidder på og agerer fysisk. Du sender nogle signaler med den måde du sætter dig på, bevæger dig på, taler på – om du er åben og dynamisk og måske selv tager initiativer".

Publikationslister en proportionsforvrængning

For Annette Lorentsen har det været lidt af en kamp at komme dertil, hvor hun har mulighed for at vælge og fravælge medarbejdere efter samtaler. Hun er naturligvis nødt til at indordne sig under vurderingen af de faglige kvalifikationer,

men at lade en ansøgers publikationsliste være afgørende for en ansættelse, er ikke hendes stil.

Hun mener, den meget fokus på publikationsproduktiviteten har skabt en "proportionsforvrængning" i forskningsverdenen. Omvendt må hun også forholde sig til de eksterne krav, der er omkring et vist omfang af produktion på forskellige områder. En del af hendes job handler således også om at kontrollere og sørge for, at medarbejderne leverer, og reagere, når det ikke sker.

"Jeg arbejder meget med hver enkelt forsker i mus-samtaler. Hvis de ikke har leveret så meget, prøver jeg at finde ud af, hvad jeg kan gøre for vedkommende. Måske handler det om at finde tid til det og få struktureret tiden. Så kan jeg for eksempel godt bede dem hente deres kalender og indskrive nogle dage, hvor den kun står på forskning".

Brug kalenderen

Men hun mener ikke, at det er intimiderende for folk at få dikteret deres kalender: "Nej nej – der går en præs op for dem. Jeg spørger: Hvor mange dage bruger du på forskning? Når de så har givet

onaleleder 2010

es tid. Og forebyg åndssvage ordrer fra topledelsen

ne kolleger ved overrækkelsen af prisen som Årets personaleleder i staten, 2010.

mig et svar, beder jeg dem gå hjem og reservere det antal dage i deres kalender. Efter nogen tid spørger jeg, om det går bedre, og det gør det. Problemet er ikke at finde arbejde, problemet er at forsvare sin tid, især forskningstiden. Det er en genre, folk ikke har lært. Man giver tiden væk for at være flink over for andre," siger Annette Lorentsen og fortæller, at hun også selv booker dage i kalenderen, hvor hun noterer sig selv som bortrejst – også selvom det kun er en mental rejse.

Howdan kontrollerer man medarbejderes produktivitet? Kan man tillade sig at spørge, om en medarbejder får skrevet noget?

"Sådan skal man ikke spørge. Spørgeteknikken er meget vigtig. Du skal være interesseret, men ikke på den kontrollerende måde."

Du skal kontrollere uden at være kontrollerende?

"Det er noget med at have klare forventninger. Jeg forventer at alle medarbejdere udgiver noget forskning hvert år. Derfra går jeg i gang med at motivere, støtte og ide-generere, så det bliver til mere end minimumsniveauet. Jeg siger:

Jeg tror du har potentiale til mere, eller: Det du har der ville være spændende at læse om".

Omgangsformen

Lorentsen fortæller, hvordan det er vigtigt for hende, at alle VIP-ansatte reelt er forskere, i stedet for at lave et a- og et b-hold, hvor nogle forsker og andre underviser: "Jeg ved det ligger i blodet på alle forskere, at de gerne vil forske. Og når de er kommet igennem systemet, er det fordi de er dygtige".

Hun blev ansat som institutleder i 2006. Når hun skal pege på, hvad hun personligt har gjort for at skabe en bedre arbejdsplads, nævner hun det fokus, der har været på medarbejderpleje med mindre ting som kaffe, frugt, julegaver og engangsvederlag. Et vigtigt signal om at organisationen er glad for medarbejderne og gerne vil give noget tilbage, fortæller hun.

Dernæst nævner hun den generelle omgangstone på instituttet, som hun mener, hun gradvist har fået rykket i positiv retning:

"Jeg går meget op i måden, vi taler til hinanden på. Når jeg taler til folk, så taler jeg altid positivt, respektfuldt, anerkendende og er opmærksom på, hvad folk får udrettet, så de føler, det har den betydning, det jo også har. Men omgangstonen er jo ikke noget, man får lavet om fra den ene dag til den anden. Folk opfatter, hvordan jeg taler på møderne, og så breder det sig ud".

Hun anser sproget – og ikke mindst de sproglige finurligheder – for at have stor betydning for stemningen på en arbejdsplads.

"Vi arbejder rigtig meget, og det skal også være sjovt. Ikke lallesjovt, men sådan at der er råd til en kvik bemærkning".

Men det behøver ikke betyde, at personalet skal øve sig på nogle vittigheder hjemmefra eller opfordre andre til at være sjove.

"Ingen af delene. Det er heller ikke et spørgsmål om kvikke bemærkninger – det skal være originalt sprog. I enhver organisation vil der være en procentdel der har flair for at bruge sproget til at skabe glæde. Så du skal gøre mennesker bedre i hjertet – ikke bare i sproget".

Krydspres mellem ansatte og topledelsen

En klassisk problemstilling for ledere og mellemledere især, er det krydspres, man står i, når man fungerer som bindeled mellem topledelse og medarbejdere. En institutleder er ofte personen, der skal implementere beslutninger fra dekanatet, som ikke nødvendigvis bliver modtaget med klapsalver.

Årets personaleleder i staten

Prisen som Årets personaleleder i staten uddeles af Personalestyrelsen. Vinderen vælges af et dommerpanel bestående af topchefer og repræsentanter for statslige arbejdspladser og faglige organisationer. Den gives til en leder, der er indstillet af sin arbejdsplads for at formå:

- At motivere og begejstre
- At tage lederskabet på sig og udfordre medarbejderne
- At skabe helhedsforståelse om opgaveløsningen
- At få medarbejderne til at gøre tingene på en ny og bedre måde
- At have blik for den enkeltes talent

"Jeg forsøger at være professionel. Jeg har fire dekaner, jeg skal snakke med, og jeg går meget op i at få mit institut til synligt at levere noget, der betyder noget for dekanerne".

Og hun har da svar parat, hvis hun skal implementere en beslutning, og dine medarbejdere siger: *Hold da kæft, hvor er de åndssvage.* "Jeg sørger for at den situation ikke opstår. Derfor er det vigtigt, at vi kommer med noget, for så kommer de ikke ovenfra og stikker de der åndssvage ordrer. Så jeg forebygger, at det sker".

Og den taktik har hun succes med.

"Vi kommer ikke langt med bare at sige det modsatte, når ledelsen siger noget. Vi må føle os som en stor organisation", siger hun. "Men jeg vil også sige, at der er nogle dekaner, der fx har kørt enormt meget på publikationer. Når de står og slår os i hovedet, bringer jeg det altså ikke videre. Så siger jeg bare, vi må producere godt".

Fejltrin: Åbenmundethed ...

Når du nu er kåret som statens bedste leder 2010, vil du måske røbe et par af dine ledelsesmæssige fejltrin?

"Der har været nogle situationer, hvor jeg har været for åbenmundet. Man kan risikere at sår andre, og du får ikke informationer fra folk, hvis du ikke overholder normerne for, hvad man kan fortælle videre. Nu lyder det som om jeg går og bralrer op – det gør jeg slet ikke. Der er bare nogle gange, hvor jeg har tænkt: Ups, det skulle du ikke have gjort".

Opråb: Brug eksperter

Uni-folk dominerer blandt deltagerne i ny tænketank, som kaldes 'et

Et parti, man ikke kan stemme på. Men med 14 ordførere, der ud fra hvert deres udgangspunkt skal forsøge at bringe samfundsdebatten ud på et mere visionært plan, end hvor den er i dag.

Sådan kan man sammenfatte beskrivelsen af 'Fremtidens Danmark'. Det er ugebrevet MANDAG MORGEN der står bag initiativet, hvor ordet 'parti' nok mere skal ses som en markedsførings-gimmick. Tænketank er den korrekte betegnelse for gruppen af kloge og/eller kendte personer, der præsenteres som ordførere i Fremtidens Danmark.

Blandt navnene findes en række personer med tilknytning til universiteterne. Dels forskerne **Katherine Richardson** og **Bente Klarlund Pedersen** fra KU, **Ove Kaj Pedersen**, **Jørgen Ørstrøm Møller** og **Johan Roos** fra CBS – sidstnævnte er som bekendt også rektor. Endvidere deltager bl.a. **Johannes Riis**, medlem af AU's bestyrelse, **Bente W. Nørgaard**, medlem af DTU's bestyrelse, og **Claus Meyer**, der er tilknyttet Fødevarevidenskab på KU Life. MANDAG MORGEN markedsfører kokken Meyer som "professor", selv om titlen altså slet ikke er rigtig; han er nemlig kun adjungeret professor ...

Politikere spørger, men de lytter ikke til forskernes svar, siger Bente Klarlund Pedersen.

Klarlund: Regeringen har bortdømt eksperter

MANDAG MORGEN kalder selv initiativet for et politisk eksperiment, "der er sat i verden for at kvalificere den politiske debat og påvirke de etablerede politiske aktørers dagsordener".

Og sådan lyder det også fra flere af de forskere, der har ladet sig indrullere. FORSKERforum har talt med tre af dem – Richardson, Klarlund og Ove Kaj Pedersen – som alle har samme ønske om at løfte samfundsdebatten, først og fremmest i forhold til at få mere viden og flere fakta i spil.

"Ud af viden og forskning kan der opstå meninger, og jeg vil gerne have mere viden ind i den politiske debat. Det er jo en anden måde at tænke på end den, den nu værende regering går ind for, med deres fravalg af smagsdommere", siger Bente Klarlund Pedersen, der er leder af Center for Inflammation og Metabolisme under KU.

Hun synes generelt, at videnskaben har haft svært ved at få gennemslagskraft i debatten og den førte politik. Og selv når politikerne har bedt om råd, er der ikke blevet lyttet særlig meget.

"Det at spørge eksperter er jo en god måde at angribe et problem på. Men så skal man også være villig til have en uvildig proces, uden så meget politisk styring. Jeg tror mange i kommissioner har været frustrerede over, man på den ene side opretter kommissionen, men ikke tager den viden ind som grundlag i en ny debat".

Har det været din oplevelse i dit eget kommissionsarbejde?

"Ja, det var det, og jeg ved at folk fra velfærdskommissionen havde samme opfattelse", siger Bente Klarlund Pedersen.

Ove Kaj Pedersen: Platform for forandringer

Ove Kaj Pedersen, professor i politisk økonomi ved CBS, har præcis samme frustration. Videnskaben bliver nok spurgt, men der bliver ikke lyttet til svarene:

"For eksempel Velfærdskommissionen, Strukturkommissionen og Globaliseringsrådet – det er jo instanser, der er nedsat af regeringen. Det ville være oplagt at bringe deres analyser og resultater ind i den politiske debat".

Og det gør man ikke?

"Næ, og det kan der være flere grunde til.

Forskere skal deltage så meget i samfundsdebatten som muligt, mener Ove Kaj Pedersen.

Hvis løsningsforslagene ikke kan gennemføres eller give stemmer, så er incitamentet der ikke".

Den manglende videnskabelige stemme i samfundsdebatten er et udpræget dansk fænomen, mener Ove Kaj Pedersen, som oven i købet kan bakke sin tese op med helt friske forskningsresultater.

"Jeg leder et amerikansk forskningsprojekt, der undersøger, hvem der formulerer de ideer, der ligger til baggrund for politikernes beslutning – en undersøgelse der sammenligner USA med en række vestlige land. Og her står det klart, at Danmark er et særtilfælde, fordi universiteterne ikke spiller en rolle i den økonomiske politiske debat. Vi har meget få universiteter, forskere eller private tænketanke, der deltager i debatten. Og de organisationer, der producerer ideer til regeringen er i forvejen inde under regeringen", fortæller han.

Hvor meget skal en forsker deltage i samfundsdebatten?

"Så meget som overhovedet mulig, bare man opretholder sin egen troværdighed. Vi er ikke bare ansatte som forskere, vi er borgere med ytringsfrihed".

Kan man have personlige meninger som forsker?

"Det kan man sagtens", siger Kaj Ove

erne i samfundsdebatten

parti'. De efterlyser mere aktive videnskabsfolk i samfundsdebatten

Pedersen, der især vil bruge Fremtidens Danmark som platform til at argumentere for forandringer i uddannelsessystemet, der kan imødegå globaliseringens udfordringer.

Sidder man inde med viden, har man pligt til at operationalisere den, mener Katherine Richardson

Rollebrud når forskeren aktivt indgår i den politiske debat?

Også Bente Klarlund Pedersen har sine personlige kæphest, hun har tænkt sig at ride i denne sammenhæng.

"Jeg vil gerne slå et slag for grundforskningen. Jeg har ikke noget imod samarbejde mellem videnskab og erhvervsliv, men nu har vi hørt den sang temmelig længe. Et sundt samfund har råd til grundforskning og erkendelse for erkendelsens skyld".

Bryder du med forskerens rolle, når du aktivt søger ud i den politiske debat?

"Ikke hvis man tænker historisk. Ser man nogle år bagud, så havde for eksempel Niels Bohr en rolle i den kolde krig, lige som August Krogh var vred over, at akademiet ikke tog mere del i samfundsproblematikken. Definerer man forskerens rolle bredt, så er den jo at byde ind på løsning af samfundets problemer", svarer Klarlund.

Tværvidenskabelig tænketank

Når **Katherine Richardson**, prodekan for formidling på Naturvidenskabeligt Fakultet, KU, er på listen i Fremtidens Danmark, er det i bund og grund for at få endnu en mulighed for at slå et slag for bevidstheden om jordens ressourcer og den globale klima-dagsorden.

"Vi mangler en debat om fremtiden. Vi har mistet vores uskyld, fordi beviserne for at mennesket har påvirket jordens klima er så stærkt, at vi ikke kan forbigå det. Hvis ikke vi begynder at tænke i fremtiden, så er jeg bange for, at vi vil blive overhalet indenom", svarer Richardson.

Bryder du med forskerrollen, ved at være så offensiv i debatten?

"Det er klart – man bryder med den professionelle forskerrolle, i hvert fald som den har udviklet sig i DK. Men der er ingen der siger, at det skal være sådan. En samfundsdebat skal have deltagelse af hele samfundet, og forskere er også en del af samfundet. Og har man en viden, så har man næsten en pligt til at operationalisere, og ikke sidde og vente på", siger hun.

Hun fortæller som Kaj Ove Pedersen, at det andre steder er langt mere komme il faut for forskere at ytre sig i samfundsdebatten.

"Se bare Jane Lubchenco, lederen af National Oceanic and Atmospheric Administration. Hun er i den absolutte forskningselite, men hun har aldrig holdt sig tilbage med at argumentere for at frede havområder. Men det er fuldstændig accepteret, at hun tager del i den politiske diskussion, når hun brænder for noget".

Alle tre forskere nedtoner betydningen af den 'parti'-allegori, MANDAG MORGEN bruger omkring initiativet. Således føler ingen, at de bliver hængt op på andres generelle politiske statements. Enhver udtaler sig på egne vegne og videregiver sine egne specifikke synspunkter. Katherine Richardson kalder det en tvær-faglig tænketank og en platform til at formidle sine videnskabs-bårne synspunkter:

"Personligt får jeg altid en masse ud af at være sammen med spændende mennesker fra forskellige områder. Det er rigtig, jeg har sagt de her ting mange gange og det vil jeg også fortsætte med. Det kan ikke siges for tit".

Markedsføring for privat firma – intet problem

Fremtidens Danmark er også kommerciel markedsføring for MANDAG MORGEN, men det har de implicerede forskere - "politikkerne" ingen problemer med, svarer de, der understreger, at deres engagement er ulønnet.

Går man ind på MANDAG MORGENS hjemmeside om partiet 'Fremtidens Danmark', er det første, man mødes af, et pop-up vindue, der tilbyder at man kan vælge partiet ved at tegne en måneds gratis prøveabonnement på MANDAG MORGEN...

"Så blev jeg lidt ked af det, for så er det jo bare et markedsføringsstunt for en slags avis", udtalte Flemming Preisler, direktør i reklamebureauet Mensch til Politiken. Han anerkender 'Fremtidens Danmark' som en godt tænkt markedsførings-kampagne, mens han er mere skuffet over det indholdsmæssige.

Med til at sælge kommercielt produkt

På den måde er de 14 ordførere i 'Fremtidens Danmark' altså med til at understøtte en kommerciel kampagne for MANDAG MORGEN. Men det ser de tre implicerede forskere, FORSKERforum har talt med, ingen problemer i.

"Det gør vi hver eneste dag, når vi udtaler os til aviser. De får en masse tid og arbejde, som jeg aldrig får nogen penge for at levere. Det betragter jeg som en del af min ansættelsesforpligtelse", siger **Ove Kaj Pedersen, CBS**.

Bente Klarlund Pedersen sikrede sig på forhånd, at der ikke var nogen eksterne sponsorer i projektet. Men i forhold til profileringen af Mandag Morgen, betragter hun det lige som Ove Kaj Pedersen på linje med den hjælp man yder ethvert medie, når man udtaler sig som ekspert.

Også **Katherine Richardson** har overvejet, om der kunne være et problem. Det synes hun ikke.

"Jeg kommer ikke til at sige noget, som jeg ikke har sagt i mange andre fora. Jeg kommer ikke ud for at reklamere for MANDAG MORGEN – det er bare endnu et medium, hvor man kan få budskabet ud. Jeg er opmærksom på det, men det skræmmer mig ikke".

lah

Lovforslag L90: Bombe under aktindsigten

Journalister og juridiske eksperter protesterer voldsomt mod begrænsninger i aktindsigten:

Baggrundsanalyser skal hemmeligholdes

Justitsministeren fremsatte 14. januar et meget kontroversielt forslag til ny offentlighedslov. Forslaget er blevet kraftigt kritiseret fra chefredaktører og journalister for at indskrænke adgangen til dokumenter, der kan tænkes at få relation til ministerbetjening. Dermed bliver offentlighedens adgang til at se ministre og embedsmænd over skulderen stærkt forringet.

Justitsminister Lars Barfoed markedsfører lovforslaget som 26 forbedringer (udvidelser) og blot 5 begrænsninger af åbenheden. Men tidligere Cavlingvindere har påpeget, at hvis man ser på regnestykket ud fra borgernes mulighed for at få aktindsigt, så rummer loven kun 5 mindre forbedringer, men 9 indskrænkninger – som ville betyde, at deres Cavling-journalistik slet ikke havde været mulig.

Også DTU vil kunne lukke for aktindsigt

Og journalisterne konstaterer, at lovforslaget indeholder mange gummiformuleringer, som vil føre til forudsigelige fortolkningstvister om, hvad der er fortroligt, så embedsværket i praksis selv kan definere grænserne, og hvad det vil udlevere. Muligheden for at se magthaverne efter i sømmene forringes.

Et vidtrækkende aspekt i lovudkastet er, at det, som kaldes kan kaldes ministerbetjening har trådt helt ud i underordnede styrelser og myndigheder. En vigtig kilde til FORSKERforums historier er aktindsigt, fx når Videnskabsministeriet udsender retningslinier til universiteterne. Eller når Forskningsstyrelsen / Videnskabsministeriet kommunikerer med DTU. *Vil den ret til aktindsigt blive lukket, hvis lovforslaget vedtages?* - lyder spørgsmålet til **forvaltningseksperter, juraprofessor Carsten Henrichsen:**

"Det er korrekt, at i det tilfælde, at ministeriet / DTU vurderer, at der er tale om en sag med relation til ministeren eller at der kan opstå en situation, hvor ministeren inddrages, så kan parten nægte aktindsigt. Og klagemuligheder (fx til Ombudsmanden) er i realiteten afskaffet, fordi myndigheden altid selv vil være den nærmeste til at vurdere om en sag er 'politisk'..."

Forvaltningsjuristen: En bombe under aktindsigten

Henrichsen støtter journalisterne indsigelser ved at kalde den nye lovs §24 for en bombe under offentlighedsprincippet: I den nye lov sker der en udvidelse af det område, som er omfattet af "*ministerbetjeningen*", fordi myndigheder i højere grad kommer til at opfattes som en "*enhedsforvaltning*", som ikke er omfattet af

pligt til aktindsigt, hvor det af den nugældende lov fremgår, at der er aktindsigt, når en sag oversendes fra "*en myndighed til en anden*", fx fra et universitet til ministeriet. Efter lovforslaget kan dokumenter i fremtiden udveksles uden at blive omfattet af offentlighed, hvis de på nogen måde kan relateres til ministeren: "Og det betyder, at reglen i praksis kan omfatte alle sager, som er eller kan blive politisk interessante: Indstillinger om ny lovgivning, forvaltningsdokumenter, administrative reguleringer m.m. Det er en særdeles vidtgående indskrænkning af lovens gyldighedsområde", konstaterer professoren.

"Som jeg vurderer det, skal man bide mærke i den politiske argumentation: Begrundelsen for den drastiske stramning er alene politisk med henvisning til den politiske beslutningsproces, nemlig at 'embedsmændene skal have mulighed for at tænke frit i deres betjening af det politiske system'. Men politikere og embedsmænd har IKKE præsenteret konkrete eksempler på, at den nuværende offentlighedslov i praksis har begrænset deres spillerum unødigt", forklarer han: "Det er i mine øjne stærkt problematisk, at offentligheden på den måde ikke bare afskæres fra offentlighed i ufærdige, interne strøtanker, men også i 'færdige' og gennemarbejdede skrivelser og forvaltningsakter".

Pressejurist: Magtcirklen udvides

Pressejuristen Oluf Jørgensen sad selv med i Offentlighedskommissionen og tilhørte her en stor mindretalsgruppe (med bl.a. journalister), som spredte mindretalsudtalelser ud over slutresultatet, mens flertalsgruppen bestod af embedsmandsinteresser. I hans analyse er det største problem, at lovudkastet ikke bruger udtrykket "den øverste", men derimod "den inderste" om magtcirklen – og det betyder groft sagt, at cirklen udvides til at omfatte store dele af et ministeriums virkefelt.

Og i lovudkastet skelnes ikke mellem *foreløbige overvejelser* og *endelige faglige vurderinger*. I praksis betyder lovudkastet, at der fortsat kan nægtes indsigt i bagvedliggende økonomiske analyser af en plans konsekvenser, herunder de metoder og forudsætninger, der er brugt ved beregninger.

Få protester fra politologer og samtidshistorikere

"Lovudkastet giver mulighed for at mørkelægge grundlaget for beslutninger, fordi ministerierne på Slotsholmen har tradition for lukkethed. Men hermed mistes den demokratiske kontrol og det er helt forkert, at beskyttelsen udstrækkes

til magtudøvelsen og det faktiske grundlag. I værste fald fører lukketheden til vildledning af Folketinget og offentligheden. Lukketheden om de faglige præmisser betyder ofte, at de politiske holdninger også bliver uklare. Det er vigtigt for den demokratiske proces og beslutningers kvalitet, at både det faglige grundlag og de politiske holdninger fremstår klart og med mulighed for kritik og debat", forklarer Oluf Jørgensen.

Det er bemærkelsesværdigt, at protester mod lovforslaget især er kommet fra journalister og enkelte jurister. Men kun enkelte politologer eller historikere har meldt sig som kritikere, selv om man skulle tro, at deres arbejdsvilkår vil blive ramt af lovforslagets begrænsninger:

"I forhold til samtidsforskeres interesser er denne begrænsning af offentlig indsigt i de faglige præmisser vurderinger og analysemetoder bag beslutningsgrundlag en alvorlig indskrænkning, som forringer forskernes muligheder for at gennemskue og analysere, hvad politikere og embedsmænd laver", mener Oluf Jørgensen.

Debat: §29 bør åbnes op

Pressejuristen var i udgangspunktet enig i, at der skal være en slags fortrolighed om embedskorpsets mulighed for at udveksle synspunkter og vurderinger, uden at offentligheden kigger dem over skuldrene. De skal også kunne bruge mails til at kommunikere med, og behøver altså ikke at bruge telefonen, hvis de vil drøfte en sag uformelt. Han støtter således, at der kan være fortrolighed om forberedelse af politiske sager i samarbejde mellem flere ministerier eller styrelser.

Men pressejuristen mener, at det svækker offentlighedens ret til indsigt, at lovforslaget ikke har indføjet en mindretalsudtalelse til §29 om interne faglige vurderinger, så offentligheden får ret til indsigt i interne faglige vurderinger i endelig form, der indgår i en sag om et fremsat lovforslag eller en offentliggjort redegørelse, handlingsplan el. lign. "Formålet er at sikre offentligheden mulighed for at drøfte og tage stilling til de faglige præmisser, forslaget er baseret på", forklarer han.

Oluf Jørgensen argumenterer derfor kraftigt for at få mindretallets bemærkning til §29 ind i loven samtidig med at der sker en parallel præcisering af §24 om undtagelse af hensynet til ministerbetjening. Og formuleringen af de to paragraffer kan blive centrale, når Folketingets partier i de kommende måneder skal forliges om lovforslagets tekst.

Uenighed om hemmeligstempling

De regeringsbærende partier V, K og S støtter en begrænsning af aktindsigt

FORTROLIGT

Offentlighedskommissionens arbejde har været udsat for heftig kritik – især paragraffen om undtagelse af aktindsigt i ”interne dokumenter”. Og da justitsminister Lars Barfoed så fremsatte det konkrete lovforslag om sagen d. 14. januar var der kun enighed om en ting, og det var, at man ønskede et bredt forlig. Men ellers var debatten præget af, at de traditionelt regeringsbærende partier – der har interesse i magtudøvelse bag lukkede døre, og at pressen ikke får for gode redskaber til at se ministre over skulderen – støttede en begrænset aktindsigt, mens de øvrige partier ønsker mere åbenhed.

Venstreordfører Kim Andersen (V) sagde, at en modernisering af offentlighedsloven er nødvendig, fordi samfundet har ændret sig. Mails har for eksempel erstattet meget af den mundtlige kontakt. Han argumenterede med, at politikere og embedsmænd kunne risikere at udvikle et alternativt ”kodesprog”, hvis det er muligt at kommunikere åbent uden at blive overvåget.

Eksempler på et sådant kodesprog kunne han dog ikke komme i tanker om. Men han frygtede det.

Kritikerne: Giv os eksempler

Folketingsdebatten ved 1. behandlingen var præget af nogle aktive kritikere. Simon Emil Ammitzbøll (Y), Line Barfod (Ø) og Meta Fuglsang (F) blev ved med at efterspørge eksempler på, at politikerne følte sig hæmmet i deres arbejde af den nuværende offentlighedslov. De kaldte frygten for ”kodesprog” konspiratorisk.

”Vi kan alle blive enige om, at samfundet har udviklet sig. Men hvorfor nødvendiggør det automatisk en ny lov? Jeg mangler eksempler på, at politikere føler sig begrænset i at gøre deres arbejde med den gældende lov,” sagde Meta Fuglsang.

Det kunne hverken Karen Hækkerup (S), justitsminister Lars Barfoed (K), Kim Andersen (V) eller ordfører Tom Behnke (K) komme med, selv om netop den kritik har været fremme lige siden Offentlighedskommissionen fremkom med sin betænkning: ”Jeg kan ikke ryste konkrete eksempler ud af ærmet. Men her i første behandling af et lovforslag handler det også om at få en mere principiel diskussion,” sagde Tom Behnke i sin støtte til partifællen Lars Barfoeds forslag. ”Der skal jo heller ikke være lig på bordet for at lave en lov om, at man ikke må slå ihjel”.

Socialdemokraterne støtter begrænsning

Behnke påpegede, at ikke kun samfundet havde ændret sig, men også pressens bevågenhed har ændret sig de sidste år. Tom Behnke sagde, at pressen i dag er mere optaget af hvem, der siger hvad i et internt dokument – og ikke hvad det endelige resultat af dokumentet.

”Jeg vil have lov til at komme med dumme ideer og umiddelbare kommentarer. Jeg vil ikke leve i et samfund, hvor jeg føler mig hæmmet af korrekthed fra jeg åbner øjnene om morgenen til jeg går i seng,” sagde han og brugte ordet mind-control: ”Skal der så også sættes mikrofoner op på gangene,” spurgte han.

Karen Hækkerup, der som socialdemokrat håber at komme i regering – ønskede lige som V og K at få et mere kreativt arbejdsrum. Hun brugte det billede, hvor relevant første arbejdsudkast til en pressemeddelelse er for offentligheden.

Alle partierne lagde vægt på, at der ikke nødvendigvis skal hastes et lovforslag igennem inden valget, og at de ønsker et bredt forlig. Men lovforslaget skal til politisk drøftelse igen d. 10. febr. og der satses på en vedtagelse d. 3. marts.

jø

Også DJØF protesterer

Hemmeligholdelse kan skabe mistillid til forvaltningen og embedsmænd

DJØF – fagforening for såvel topchefer og menige embedsmænd – protesterer mod stramninger af offentlighedsloven.

”Det vil kunne bidrage til at skabe en helt unødvendig mistillid til det arbejde, der foregår i den offentlige forvaltning. Indsigt i og åbenhed om forvaltningens arbejde er med til at skabe legitimitet og tillid,” siger **Per Hansen**, formand for de offentlige chefer i DJØF. ”Det er vigtigt med et fortroligt rum omkring den konkrete ministerbetjening, men rummet skal være veldefineret og af mindre omfang end foreslået” (Berlingske).

DJØFs indsigelse retter sig mod, at paragraffen om ministerbetjening er alt for bred. Justitsministeriet må begrunde og definere, hvad der er ”fortrolighedskrævende ministerbetjening”, og hvad der ikke er.

DJØF: Hemmeligholdelse undergraver tillid og legitimitet

DJØF indsigelse balancerer mellem, at det anerkendes, at topembedsmænd har behov for en vis fortrolighed i ministerbetjeningen og så hensynet til offentlighedens åbenhedskrav. Og åbenhedskravet vejes tungest, fordi det kan være med til at beskytte embedskorpset:

”Åbenhed er efter DJØFs opfattelse grundlaget for den tillid, som skal være mellem befolkningen og forvaltningen. Åbenhed bidrager til at skabe effektivitet i forvaltningen, fordi borgerne kan se, hvilke hensyn og overvejelser, der ligger bag en myndigheds afgørelser,” siger DJØFs høringsvar. ”Vores medlemmer har ingen interesse i en sådan lukkethed om arbejdet, at den undergraver den tillid og legitimitet til den offentlige forvaltning, der ... er nødvendig og vigtig i et demokratisk samfund”.

DJØF påpeger især, at afgrænsningerne i §29 om interne faglige vurderinger, at det er uklart hvad der her er omfattet af minister-rådgivning og at det bør være klart afgrænset ”og ikke have en rækkevidde, der rækker ud over beskyttelseshensynet”. Og hvad angår §24 om undtagelse af hensyn til minister-rådgivning siges, at den afgørende sondring ikke er om udveksling af dokumenter mellem myndigheder kan risikere at inddrage ministeren (om ”ministeren har eller må forventes at ...”), men derimod om der er tale om dokumenter, der ”er faktisk anvendt eller planlagt anvendt” i betjeningen af en minister.

jø

Akademiske møder mangler s

Det er en grundlæggende fejlopfattelse, at alle deltagere skal høres, når man holder møde, og der er mange timer at hente, h

Typisk dansk!

Hvem husker ikke Riget-lægen Stig Helmers vantro ansigt, når doktor Moesgaard og resten af neurokirurgisk sad og sang godmorgen-sang ved afdelingsmødet? Svenske Helmer var – mildt sagt – ikke begejstret for den danske rundkreds-pædagogik, som Moesgaard forsøgte at praktisere.

Tv-serien Riget var en parodi, men det er ikke desto mindre sandt, at elementer i den danske mødekultur er ineffektive og unødvendigt tidskrævende. Det mener Ib Ravn, lektor ved Institut for Læring på DPU ved Aarhus Universitet og forsker i facilitering og vidensdeling.

”På en amerikansk arbejdsplads lytter man til chefen, som inviterer enkelte til at sige noget. Men danske ledere vil ikke være autoritære, dumme svin. De vil lytte og inddrage medarbejderne. I Danmark har vi en rigtig snakkekultur på møder, fordi alle gerne må komme på. Det er fint og demokratisk, men det tager jo en grusom tid”, siger han.

Konger i undervisningslokalet – og på møder

Idealforstillingen om at alle partout skal have lov at sige noget i en forsamling har udviklet sig gennem de sidste 150 år med grundtviganisme og demokratisering. Og med halvfjerdsernes reformpædagogik fæstede opfattelsen sig for alvor, blandt andet hos den generation, der i dag sidder på lederposterne.

Snakkekulturen er ikke lige udbredt alle steder, men undervisnings- og forskningsmiljøer hører helt klart til højborgene, mener Ib Ravn.

”Undervisere er vant til at være konger i undervisningslokalet. Så møder blandt undervisere tager lang tid, fordi de er vant til at tale. For forskere gælder det endvidere, at det er dødvigtigt at være klog, og det vil man gerne vise sine kolleger på møder”, fortæller han.

Og måden man gør det i akademisk sammenhæng er ikke altid ved at vise en stor grad af velvilje over det andres forslag – nærmest tværtimod.

”Den videnskabelige kultur har alle år været af kritisk rationel karakter, med streg under kritisk. Forskningens adelsmærke er, at man ikke bare tager det andre siger for givet – man stiller spørgsmålstegn, og det præger forskerens måde at kommunikere på. Og det kan kolliderer med den samarbejdslogik, der burde herske. Når en leder kommer med et udspil, vil den første impuls således være: Gad vide hvorfor det, min leder siger ikke er godt nok?”

Akademikere elsker at snakke, og de kan gøre det i timevis, hvis ikke de bliver stoppet af en kompetent mødeleder.

Resultatet er møder med lange, kritiske indlæg, hvor ingen holder sig tilbage og mødelederen respekterer sine veltalende kollegers taleret så meget, at tiden går og går.

Tidssluger

Hvor mange timer, der bruges på møder i universitetsverden findes der ikke nogen opgørelse over, men mødeaktivitet nævnes jævnligt blandt de tidsslugere, der enten går ud over den frie forskningstid eller fritiden, for det er ofte de variable, forskeren har at rykke med.

Men det er ikke voldsomme greb, der skal til for at gøre møderne langt mere effektive og således også bedre. Det første og helt centrale skridt er at vænne sig til altid at have en

mødeleder, eller som Ib Ravn helst vil kalde det: En facilitator.

”Mødeledere har vi længe haft. Det er sådan en, der holder orden i formalia – dagsorden, talerliste, referat og den slags. Men mødeledelse har stort set ikke udviklet sig de sidste 30-40 år. Det har vi overset og skabt et hul i vores samarbejdskultur”, siger han.

Facilitatoren

Facilitatoren skal sørge for, at mødet skrider fremad og ikke kører i ring, og det kræver et brud med princippet om, at man har ret til at sige hvad som helst på møder. Men retten til at tale ledsages af pligten til at sige noget, der bringer mødet fremad. Facilitator skal være klar

til at holde dem tilbage, der ikke bidrager med noget nyt eller relevant, og hjælpe dem frem, der har brug for plads til at bidrage. Typisk er det dem, der tænker hurtigst, der kommer på først. Men det er ikke sikkert, at de også har det vigtigste at bidrage med.

”Når man når til punkt 3 og Flemming kommer med et oplæg, så spørger mødelederen som regel, om nogen har noget at kommentere. Så springer ekstroverte Lone frem, og hun taler længe, fordi hun finder ud af hvad hun mener mens hun taler. Når man har været mødeleder for Lone 3-4 gange ved man, at hun taler længe, og så er jobbet at holde hende lidt tilbage og give plads til andre. De er her, de fleste mødeledere resignerer”, siger Ib Ravn.

For de magter ikke at gøre op med det, Ravn kalder vores klassiske egalitære dogme – at man har ret til ordet i den rækkefølge man markerer. Men hvis Lone hele tiden markerer og taler kollegerne sønder og sammen, så skal facilitator venligt og anerkendende erindre hendes om, at hendes kolleger også skal på.

Nægt de talende at tale

At nægte folk at tale, kan føles som en krænkelse. Men folk, der taler meget, er ofte vant til at blive afbrudt.

”De kommer fra en familie, hvor man tog ordet og beholdt det, indtil en anden tog det fra en, og det, synes de, er i orden. Så det kan mødeleder roligt gøre; det er ikke nogen krænkelse. Det er sådan Lonerne er vant til at snakke med andre: Afbryd mig dog - kom ind i kampen!” siger Ib Ravn.

Han forlanger også et opgør med det, mange betragter som selve grundlaget for en velordnet diskussion: Talerlisten.

”Når man har en længere talerliste, kommer der hurtigt til at køre 2-3 diskussioner, hvor folk svarer på noget, der blev sagt for tre indlæg siden. Så har man altså en mødeleder, der ikke leder diskussionen, men halsler efter den. I stedet skal facilitator opdage, når emne B dukker op, og så holde dét tilbage, mens A bliver drøftet færdigt. Der skal altså styres og relevante indlæg skal gives plads. Det er intelligent og ansvarlig mødeledelse”, siger han.

En for bordenden

At have ordstyrere og mødeledere er normalt for alle større og mellemstore møder. Men Ib Ravn foreslår, at man gør det til rutine at udpege en facilitator på alle møder, der har mere end 2-3 deltagere.

”Hav altid én for bordenden, hvis man er mere end tre. Er man fire, kan to personer sidde og snakke om ting, de andre ikke synes er relevante. De føler ikke, de har ret til at afbryde, men det har en facilitator. Så det er vigtigt, at en i gruppen tager det ansvar”, siger han.

Bruddet med det egalitære dogme omkring taletid gælder også valget af facilitator. Nogle har bedre evner for det end andre, så der er ingen grund til at lade den opgave gå på omgang.

”De få som er gode til det skal selvfølgelig gøre det. Ud af ti personer har man typisk to eller tre, der kan gøre det, og de kan så oplagt skiftes til det. Det er typisk dem, der gerne vil tage ansvar for fællesskabet – tit yngre kvinder – og de er gode til at mærke energien i gruppen.”

Ib Ravn opfordrer også til, at man introducerer facilitering i uddannelses-systemet, for eksempel i forbindelse med gruppearbejde på universitet- og gymnasieniveau.

lah

De 9 mødedogmer

I sin kommende bog 'Facitering: Ledelse af møder der skaber værdi og mening' præsenterer Ib Ravn ni dogmer i dansk mødekultur, samt et opgør med disse. Her er de i sammendrag:

Dogme 1: Mødeledelse er at afvikle en dagsorden

En dagsorden er som ingredienslisten i en madopskrift: En opremsning af indholdet. Måltidets ingredienser er vigtige, men både stor kogekunst og stor mødekunst handler om den måde, ingredienserne bringes i spil på. Det overses ganske af den klassiske dagsorden, der blot oplister emnerne.

Dogme 2: På møder diskuterer man

Diskussioner har det med at polarisere deltagerne, og man kan forfalde til at søge at overbevise modparten og undgå at få uret og tabe ansigt. På mange arbejdspladser fører man i dag støttende, undersøgende og opbyggelige samtaler, der fører nye og gode steder hen, og her synes begrebet diskussion ikke længere dækkende.

Dogme 3: Ordet er frit

På dagens møder er det ikke længere blot frie ord, vi har brug for, men også ord, der fører os gode steder hen. Sig noget, der fører samtalen fremad, kom med bidrag, vi sammen kan bruge til noget, vær opmærksom på mulighederne i det foreliggende.

Dogme 4: Markering giver taleret

Det er nærmest blevet til en menneskeret. Så meget, at dirigenten lader conferenceprogrammet skride, fordi der stadig er folk der markerer. Men der kan være ting, der er vigtigere end at imødekomme de påtrængende deltagere med viftende hænder.

Dogme 5: Talerlisten er hellig

Princippet synes retfærdigt, men der kan være hensyn, der er vigtigere end talerlisten, nemlig at det, der siges, bringer samtalen fremad og tjener til at involvere alle deltagerne, så der skabes værdi og mening på mødet. Talerlisten er ikke hellig.

Dogme 6: Hvis man vil sige noget, må man selv tage ordet

Alle har noget at bidrage med, og det er facilitators opgave at få det på bordet – uanset om deltagerne markerer eller ej. Facilitator kan bede deltagerne tale sammen to og to i 5-10 minutter, for at give alle lejlighed til at smøre mundlæderet og forberede sig til et indlæg i plenum bagefter

Dogme 7: Her lader vi hinanden tale ud

At respektere hinanden og lade hinanden tale ud er et fint princip for kommunikation mellem mennesker generelt. Men på møder kan det være uhensigtsmæssigt, for når Jørgen sadler kæphesten og rider ud over prærien, skal han mindes om, at det skal vi nok ikke tale om lige nu – og det skal facilitator gøre.

Dogme 8: Her venter vi på hinanden før mødet starter

Nej. Hvorfor skal de mange rettidige betale for at nogle få har prioriteret mødet så lavt, at de kommer for sent? Start til tiden og lad de forsinkede glide stille ind.

Dogme 9: Sådan er vores mødekultur bare

Beklager over dårlig mødekultur eller dårlig mødedisciplin er tegn på afmagt og skjuler facilitators (mødeleders) kolossale ansvar for at lægge en linje og ændre den måde, vi går til møder på.

Ny-liberalisme: Middelklassen på markedsvilkår

Regeringer indfører markedsvilkår omkring uni. Men hvad ville de klassiske liberalister sige til det, spørger filosofen MARTIN COHEN

Så faldt endnu en af socialismens bastioner. Et halvt århundrede efter at Lord Robbins fremførte at universitetsuddannelse i Storbritannien burde være gratis for enhver med de rette evner, er John Stuart Mills og Adam Smiths efterfølgere tilbage på banen og indfører fri markedøkonomi på uddannelsesområdet. Men er deres triumf også et udtryk for dårskab? Har vore dages reformatorer tabt liberalismen undervejs og glemt laissez faire-princippet?

ESSAY: ADAM SMITH M.F.L.

Regeringens plan går i al enkelthed ud på at fjerne næsten hele det samlede tilskud som universiteterne modtager til undervisningen, omkring 4 milliarder pund om året. Som **Stefan Collini**, professor i engelsk litteratur og idéhistorie ved University of Cambridge, bemærkede: "Dette er mere end blot en 'nedskæring', også mere end blot en drastisk nedskæring: Det er ensbetydende med en omdefinering af de højere uddannelser og med at staten trækker sig fra sit økonomiske ansvar for dem." (London Review of Books).

Men dette er mere end bare et systemskifte væk fra socialismen og efterkrigstidens konsensus: Det er en omvæltning af de klassiske liberalistiske principper og laissez faire-økonomien.

John Stuart Mills siger utvetydigt i *Principles of Political Economy* (1848) at uddannelse "er et af de områder hvor det i princippet kan tillades at staten sørger for befolkningen," noget "som rationalet bag ikke-indblandingsprincippet ikke nødvendigvis eller i alle tilfælde omfatter".

Uddannelse er således ikke et område hvor forbrugeren skal salves til konge. Mills skriver tværtimod: "Hvad uddannelse angår, kan statslig indgriben forsvares, for det er ikke et tilfælde hvor forbrugers interesser og dømmekraft yder tilstrækkelig sikkerhed for varens kvalitet."

Omkring 160 år senere har den britiske undervisningsminister, Michael Gove, imidlertid en anden opfattelse og fremfører gladelig en hel stribe dårlige argumenter til støtte for Lord Browne-rapporten (Regerings-tænketank). Først og fremmest, siger han, vil en tredobling af gebyrerne ikke afholde studerende fra at søge ind på universiteterne, for de vil træffe "et rationelt valg" vedrørende studierne fordele og nytte.

Så pyt med at Mills selv sagde at præmissen

for individuel dømmekraft kun er gyldig i de tilfælde hvor afgørelsen bygger på "reel og især aktuel personlig erfaring". Dette er i hvert fald ikke tilfældet når man vælger fag på universitetet.

Der er et andet træk ved den nye akademiske orden – at folk skal stifte livslang gæld for at kunne tage del i den – som er ganske uberetiget. Mills kalder situationer hvor et individ på indeværende tidspunkt forsøger at træffe uigenkaldelige beslutninger om, hvad der vil være i deres bedste interesse på et tidspunkt langt ude i fremtiden, for en "anden undtagelse" til doktrinen om at "individer er de bedste til at dømme om deres egen interesser." Mill opfatter endda sådanne kontrakter som så uretfærdige at man ikke vil kunne håndhæve dem. (Finansministeriets smarte økonomiske trick kan stadig nå at slå fejl).

Ikke desto mindre udgør universiteterne i ingen forstand et rigtigt "marked". Faktisk ville det være svært at finde et område der var dårligere egnet til at anvende sådanne principper på

Martin Cohen

Det er sandt at Smith ganske vist foreslår at universiteter kan komme til at udbyde ordentlige kurser ved simpelt hen at sikre, at underviserne ansættelse afhænger af de studerendes tilfredshed, og at deres løn direkte afspejler deres undervisningsevner – noget, skriver han, der kan lade sig gøre hvis de studerende betaler deres lærere direkte. Når den forbindelse bliver brudt, advarer Smith (idet han erindrer sine egne oplevelser på University of Oxford), at så "kommer slapheden til at råde". Hvis de studerende betaler kollektive gebyrer til universitetet, ligger der imidlertid intet pres på den enkelte forelæser til at yde sit bedste.

Smith opfatter faktisk også uddannelse som en specifik undtagelse fra laissez faire-princippet. Han opfatter det som en slags grundlæggende "offentligt arbejde", en "infrastruktur" for en fremgangsrig økonomi som det private initiativ ikke i tilstrækkelig grad kan etablere.

En af universiteternes funktioner er at udbyde undervisning. En anden og vigtigere består i, som økonomer udtrykker det, at "sortere folk": Hvis man ikke har gået på universitetet, har man ikke været gennem sorteringen.

Universitetsgrader foregiver kort sagt at specificere folks plads i ansættelseshierarkiet. De forvrider markedet. Smith selv skrev (ved Lord Browne mon det?) at "en grad har altid været og vil, på trods af alle forordninger man kan indføre, altid være en ren og skær pris for charlataner!".

At lade ren og skær "charlataner!" være drivkraft fører til problemer. Ukontrollerede markedskræfter gør universitetsuddannelse til normen og ringerestiller derved den fattigere del af befolkningen, folk med fysisk arbejde osv., en pointe der for nylig er blevet fremført af Alison Wolf, professor i offentlig ledelse på King's College i London. Middelklassen ender uundgåelig med at "oversvømme" uddannelsessystemet og forvrider både det og økonomien. "Nyttige" videregående studier ender som underfinansierede og upopulære mens prestigefyldte fag og institutioner suger pengene til sig.

Som den engelske universitets- og forskningsminister **David Willetts** selv udtrykte det i sin bog (*The Pinch: How the Baby Boomers Stole Their Children's Future – And How They Can Give It Back*): "Konkurrencen om de højtuddannede stillinger er ligesom engelsk tennis, en konkurrencesport, men én hvor det mest er middelklassen der spiller mod sig selv."

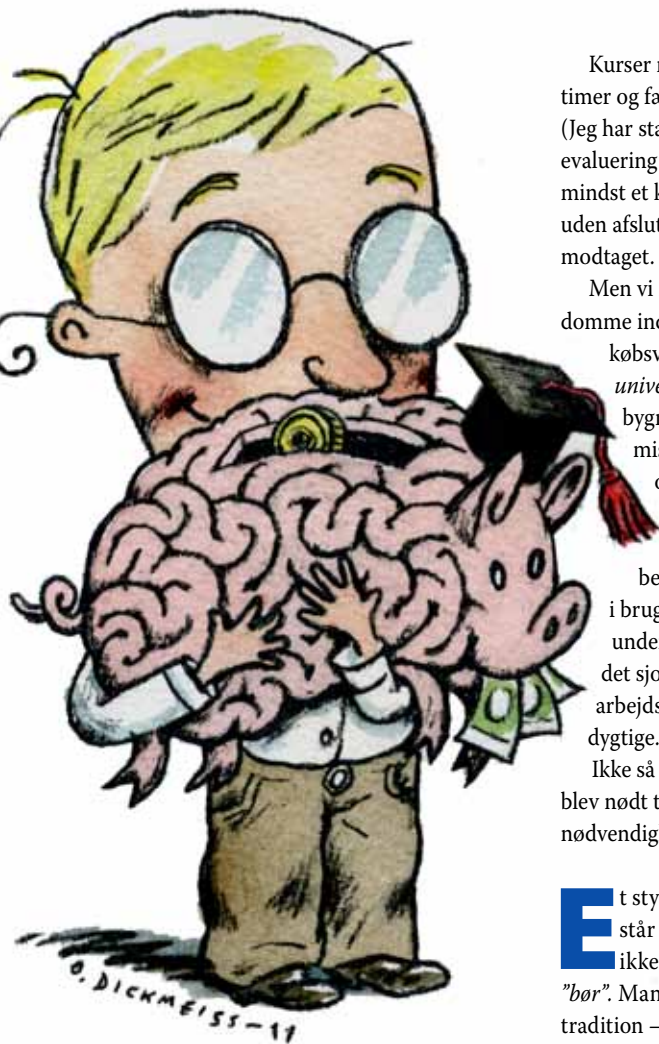
Hvad burde tilhængere af de fri markedskræfter så gøre, hvis de ikke vil gå med til denne fidus fra Browne/De Konservative/De Liberale Demokraters side? De skulle i stedet gå ind for nedlæggelse af de fleste institutioner og give gavmild offentlig støtte til nogle få eliteinstitutioner. Men det er jo uretfærdigt! Ja, men jeg sagde også bare at det var den sande markedsvision, ikke at det var en god idé.

Problemet med den aktuelle diskussion er at en sådan skelnen tilsyneladende er gået tabt. Se for eksempel **Vernon Bogdanors** indlæg i "Can we afford not to spend more?", (THE 28. okt.) der mestendels har lovord til overs for de foreslåede forandringer.

"Det er markedet og ikke staten der bør afgøre hvor mange der skal gå på universitetet," erklærer han front. Jamen dog! Sikke en ortodoks Milton Friedman-tilhænger: Kapitalismens vej skal nok føre til frihed!

Ikke desto mindre udgør universiteterne i ingen forstand et rigtigt "marked". Faktisk ville det være svært at finde et område der var dårligere egnet til at anvende sådanne principper på.

Med Lord Brownes besynderlige reform vil

Kurser med mindre undervisning, færre timer og færre skriftlige opgaver er populære. (Jeg har stadig sår efter de studerendes hårde evaluering dengang jeg bad holdet om at læse mindst et kapitel filosofi hver uge). Kurser uden afsluttende eksamen bliver også altid vel modtaget.

Men vi må ikke blande snobbede værdidomme ind i det: På et sandt marked er det kun købsvalgene der tæller. At de fleste "top-universiteter" holder til i statelige gamle bygninger i fine gamle byer med dynamiske kulturcentre, siger måske mere om hvorfor de er populære blandt de studerende og forbundet med noget "fornemt" i offentlighedens bevidsthed, end antallet af computere i brugerrummene eller holdstørrelsen til undervisningen. Forbrugere vil gerne have det sjovt og ende med et papir i hånden som arbejdsgivere opfatter som bevis på at de er dygtige.

Ikke så underligt at Bogdanor i sidste ende blev nødt til at ty til argumenter om "økonomisk nødvendighed".

Et stykke filosofisk tankegods der fortsat står stærkt, at forestillingen om at et "er" ikke kan og aldrig må retfærdiggøre et "bør". Mange mennesker smisser stadig for den tradition – men ikke politikere. I stedet griber de fat i fakta for at påtvinge bestemte værdier, videnskab for at overtrumfe etik. Hver krise rummer en mulighed. Rham Emanuel, Barack Obamas lidet savnede tidligere toprådgiver og stabschef i Det Hvide Hus, udtrykte det klart og koncist: "En alvorlig krise må aldrig gå til spilde." En krise er aldrig dårlig nyt for en snu politiker: Det er en mulighed for at få gennemført sin dagsorden.

Det er det **Jean-Paul Sartre** kalder "ond tro". Krisehåndtering slingrer frem og tilbage mellem alvorlige nedskæringer og storslåede planer uden megen tid til eftertanke. Samtidig med at vi skærer ind til benet på uddannelsesområdet, vil der stadig være midler nok til at holde finansmarkedet i gang. Der vil stadig være 1 milliard pund til forskning i at pumpe kuldioxid ned i hulrum under Nordsøen. Der er altid penge til at indlede krige eller understøtte overanspændte finansinstitutioner, for der er naturligvis ikke tale om valg (slet ikke markedsvvalg), men om reaktioner på kriser.

Det er derfor ordene "national interesse" giver genlyd igen og igen i magtens korridorer. Alle disse politiske tiltag er nødstrategier hvor man åbenbart kan tilsidesætte etikken, men samtidig gøre brug af et meget moralsk ordvalg. Højere gebyrer til de studerende handler om "retfærdig" fordeling af den økonomiske byrde i sparetider. Høje energiregninger er vores pligt for at være med til at modvirke global opvarmning. Penge til krig bliver i virkeligheden brugt til at fremme demokrati og menneskerettigheder. Men i en verden hvor to millioner mennesker dør hvert år af mangel på rent drikkevand, hvor droner kan sprænge landsbyboere i luften fra den anden side af jorden, handler det alt sammen om prioriteringer, og prioriteringer bliver i sidste ende afgjort af værdier og ikke af fakta.

Det virkelige problem i uddannelsesvæsenet i dag, får vi at vide, er imidlertid at børn med fattig baggrund og forældre uden uddannelse, fra hjem uden bøger, forlader skolen med dårlige karakterer. Det er derfor selv de mest socialt indstillede eliteuniversiteter bliver nødt til at fortsat at vælge børn fra dyre privatskoler – det er dem der har de høje karakterer.

Det er sandt nok at fattige børn ofte går på skoler der ikke kan fremvise imponerende eksamensresultater. Men er det nu årsag eller virkning? Det må da tydeligvis være lidt af hvert. Som følge af tidligere reformer går børn af veluddannede middelklasseforældre i de samme skoler, og skolen bliver ofte valgt ud fra eksamensresultaterne. Skolernes ledelse stræber på samme måde efter børn fra middelklassehjem for at fastholde den pågældende skoles eksamensresultater. Det er gået hen og blevet på "markedsvilkår"; jovist – men det er ikke nogen løsning på social ulighed.

Hvad er løsningen så? Regeringen har ét svar: at skrotte den gratis skolemad til 500.000 elever i underskolen. Ikke alene fremskaffer dette tiltag en belejlig pose penge til skoler der kæmper en retfærdig kamp, men ved at opgive den "statslige indgriben" udgør det en ny metode til at rette op på endnu en skændig forvriddning af "markedet".

Martin Cohen er redaktør på *The Philosopher*. Hans seneste bog er *Mind Games: 31 Days to Rediscover Your Brain*, der udkom i oktober.

Kilde: THE d. 9. dec. i Stig W. Jørgensens oversættelse

eftertragtede universiteter nu blive tilskyndet til at tage højere gebyrer for at øge deres status og sorteringsfunktion mens de mindre populære vil blive nødt til at eksperimentere med nye "minimumsstandarder" for undervisningen i et desperat forsøg på at reducere omkostningerne. (Det skal nok forbedre kvaliteten). I grell modstrid med den klassiske økonomis love vil efterspørgslen blive øget for dyre universiteter og falde for de billige.

Koalitionen foreslår fjernstudier efter Åben Universitets-modellen som en måde engelske universiteter fortsat kan udbyde studier på uden store omkostninger. Men de fleste studerende vil gerne gå på rigtige universiteter for at studere i rigtige, ikke virtuelle, miljøer. På samme måde foretrækker arbejdsgivere "rigtige" kandidater.

Disse præferencer er muligvis irrationelle, men begrundelserne for valget betyder ikke noget inden for økonomi. Man kan jo ikke gå imod markedet, husker I nok.

Udgiveradresseret maskinel magasinpost id-nr.: 42026
 Alt henvendelse: dm@dm.dk, telefon 3815 6676

Er de trætte af munkesex i Aalborg?

December måneds mest omtalte universitetssag blev døbt "munkesex på Aalborg Universitet". Den handlede om tre mænd i munkekutter, der havde dyrket sex med en kvinde i et sikrings-kælderrum.

Sjældent, måske aldrig har AAU fået så meget omtale. Men substansen i sagen var måske til at overskue, for Nordjyllands Politi vurderede ikke, at der var foregået noget ulovligt i lovens forstand. Og nu har AAUs ledelse så afsluttet sagen gennem en tjenstlig samtale.

KINKY INTERVIEW

Rektor Finn Kjærdsdam forklarer: "Jeg kan kun sige, at en ansat ikke har levet op til reglerne for god adfærd, jf. decorum-reglerne, jf. tjenstemandslovens §10 om, at ansatte samvittighedsfuldt skal leve op til ansættelsesstedets regler og vise sig værdige til den stilling, som man varetager – såvel i som udenfor tjenesten".

Værrer end at privatkopiere

Men sådan en forklaring tilfredsstiller ikke den djævliske reporter, som spørger:

Aaarh. Lidt munkesex i et sikringsrum, som alligevel ikke bliver brugt, er vel ikke værre end at tage en privat kopi på universitetets kopi-maskine?

"Du får mig ikke til at gradbøje sagen på den måde. Men jeg vil da gerne sige, at det er et problem at nogen har misbrugt statens bygninger til private formål. Noget andet – og nok værre – er, at en ansat ikke har levet op til decorum-kravene", svarer rektor.

Ind til benet: Handler denne sag egentlig om, at der så kedeligt i Nordjylland, at folk er nødt til at dyrke kinky sex for at få lidt adspredelse?

"Nu har jeg altså levet halvdelen af mit liv i Aalborg og halvdelen i Hovedstaden, og det er da min erfaring, at der ikke er mere kedeligt i Aalborg end i København", svarer rektor.

Branding af AaU

Men i pressen ser det ud som om, at der skulle en sag om munkesex til, før offentligheden blev gjort bekendt med, at der er noget, som hedder Aalborg Universitet?

"Det handler mere om nyhedskriterier end om AAU, for det er jo sådan, at når vi fortæller, at AAU har landets korteste gennemførelses-tider og højeste lønninger til vores kandidater, så har det ikke den store interesse i medierne. Men når der kommer en sag om sex – som interesserer alle – så kan man gange med ti i interessefaktor, som jeg lærte på Harvard. Og derfor får sex så meget omtale, mens mere seriøse emner ikke får det".

Men omtale er vel omtale: Sexomtale er vel bedre end slet ingen omtale?

"Jamen, AAU er på landkortet i forvejen, så denne sag gør hverken fra eller til".

Skrammer på renommeet

Omvendt: Sexomtalen må vel alt andet lige have givet universitetets renomme skrammer – man risikerer at blive forbundet med 'munkesex' i fremtiden?

"Det ved jeg ikke. Det må andre vurdere. Men jeg er ikke bange for at denne sag vil klæbe til AAU i fremtiden. Men det skulle da ikke undre mig, om den dukker op i ny og næ i mindre seriøse sammenhænge ...".

Sidste spørgsmål: Hvad har universitetet tænkt sig at gøre for at rette op på det?

"Intet særligt. Sagen har jo ret beset ikke noget at gøre med universitetet som universitet; den kunne være foregået på alle arbejdspladser. Der er nogle, som har misbrugt arbejdspladserne bygninger til private formål og som har overtrådt decorum-reglerne, og det har ledelsen undersøgt og reageret på. Så for os er den sag slut".

Allersidste spørgsmål: Er I trætte af den store omtale af denne sag? Er det ikke træls at blive spurgt til sagen af folk på gaden i Aalborg? Eller af uni-kolleger fra andre universiteter?

"Trætte og trætte, det er da ærgerligt at skulle bruge ledelsestid på sådan en sag, når man kunne bruge den på så meget andet fornuf-tigt", slutter Rektor.